

Täysistunto

Tiistai 18.12.2018 klo 10.01—0.59

12.5. Pääluokka 25 Oikeusministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Esitellään oikeusministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 25.

Avataan keskustelu. Jaoston puheenjohtaja, edustaja Kankaanniemi, esittelypuheenvuoro. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

13.33 Toimi Kankaanniemi ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeusministeriön talousarvioesitys vuodelle 2019 on noin 980 miljoonaa euroa. Ilman vaihtelevia vaalimenoja määrärahataso on 37 miljoonaa euroa tämänvuotista suurempi. Kasvu johtuu palkantarkistusten lisäksi muun muassa talous- ja velkaneuvonnan lisäyksistä. Valiokunta toteaa, että vielä ensi vuonna oikeusministeriön hallinnonalan tilanne on tyydyttävä, mutta jatkossa huoli perusrahoituksen riittävydestä on suuri. Laadukkaan ja riittävän oikeusturvan varmistaminen on välttämätöntä.

Hallinnonalalla on käynnissä kuusi laajaa tietojärjestelmähanketta, joiden toteuttaminen on välttämätöntä. Neljä etenee pääosin suunnitelmien mukaan, mutta Aipa- ja Roti-hankkeet ovat viivästyneet ja niiden kustannusarviot ovat ylittyneet.

Valiokunta ei ole vakuuttunut, että rakenneuudistukset ja uudet tietojärjestelmät riittäisivät tasapainottamaan oikeusministeriön hallinnonalan tulevaa rahoitustilannetta. Valiokunta korostaa, että oikeusvaltion on huolehdittava kaikissa tilanteissa kaikkien kansalaisten oikeusturvan toteutumisesta. Vakaa ja luotettava oikeusjärjestelmä on yhteiskunnan ja kansantalouden suotuisan kehityksen perusedellytys. Seuraavassa hallitusohjelmassa ja kehyspäätöksissä tämä on varmistettava.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, että on syytä arvioida, voidaanko tasa-arvovaltuutetun, yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tietosuojavaltuutetun sekä mahdollisesti uusien vastaavien hallinnollisia tehtäviä yhdistämällä saavuttaa synergiaetuja ja vähentää päällekkäistä hallinnollista työtä ja kustannuksia.

Valiokunta lisäsi talousarvioon 190 000 euroa Saamen Kielikaltion toiminnan turvaamiseen ja kielen kehittämiseen. Kysymyksessä on yhteispohjoismainen saamen kielen amatti- ja resurssikeskus.

Valiokunta lisäsi 100 000 euroa mediatuomarijärjestelmän kehittämiseen ja laajentamiseen. Näin pyritään lisäämään median mahdollisuuksia saada taustatietoa juridisista seikoista ja oikeusjärjestelmästä.

Talous- ja velkaneuvonnan tehtävät siirtyvät vuoden 19 alusta valtion oikeusaputoimistoille ja oikeusministeriön hallinnonalalle. Kunnalliset rajat poistuvat, ja valinnanvapaus toteutuu. Resurssit kasvavat 3 miljoonalla eurolla. Velkaantuneiden asemaa parannetaan kohdennetuilla määrärahalisäyksillä. Valiokunta painottaa ennaltaehkäisevän työn tärke-

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

yttä ja viranomaisten yhteistyötä ylivelkaantumisen vähentämiseksi. Velallisten neuvontaa tehostetaan ulosoton miljoonalla lisäeurolla. Ulosoton rakenneuudistus vuonna 2020 on tärkeä, jotta asetettu säästövelvoite tältäkin osin toteutuu.

Syyttäjälaitoksen asiamäärät ovat kasvussa samanaikaisesti kun asioiden laajuus ja vaativuus kasvavat. Nostettujen syytteiden määrä on vähentynyt kymmenessä vuodessa 79 prosentista 66 prosenttiin. Syyksi arvioidaan vaativien juttujen määrän kasvua. Poliisin toimintamenojen lisäys saattaa osaltaan kasvattaa syyttäjälaitoksen työmäärää. Valiokunta pitää tärkeänä, että syyttäjäresurssien riittävyys turvataan.

Valiokunta pitää tärkeänä myös rangaistusten täytäntöönpanoon osoitettujen määrärahojen riittävydestä huolehtimista. Lainsäädännön muutokset lisäävät vankeusrangaistuksia. Muun muassa ehdollisen vankeuden tehostamista koskevan esityksen sisältöä muutettiin työryhmyöskentelyn päätyttyä, eikä kaikkia sen talousvaikutuksia voitu ottaa huomioon.

Lopuksi todettakoon, että Oulun ja Pelson vankiloiden suunnittelu on käynnistetty ja Keravan vankilan paikkalukua on korotettu 136:een.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kiitän omastani ja jaoston puolesta oikeusministeri Antti Häkkästä miehistöineen ja toivotan hyvää menestystä ministerille tulevilla haasteilla. — Kiitos.

13.38 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Kiitän valiokuntia ja valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostoa sekä niiden puheenjohtajia oikeusministeriön hallinnonalan budjettiesitystä koskevasta perusteellisesta työstä.

Oikeusministeriön hallinnonalan ensi vuoden budjettiesityksellä vastataan ennen kaikkea seuraaviin kolmeen keskeiseen tavoitteeseen: Ensinnäkin esityksellä turvataan oikeuslaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen ensi vuoden toimintaedellytykset. Voimme olla hyvillä mielin maailman yhden kärkeioikeusvaltion resursoinnista. Toiseksi siinä kiinnitetään erityistä huomiota ylivelkaantuneiden aseman parantamiseen. Ja kolmanneksi budjettiesitykseen liittyvillä lakiesityksillä kiristetään rangaistuspolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Suomessa jo lähes 400 000 ihmisellä on maksuhäiriömerkintöjä ja yli 550 000 velallista on ulosotossa. Nämä määrät ovat kasvussa. Vaikka vastuu taloudenpidosta on lähtökohtaisesti yksilöllä itsellään, voivat tilanteet velkakierteessä olla inhimillisesti äärimmäisen vaikeita. Moni velkakierteeseen joutunut kärsii myös terveydellisistä ongelmista ja muista arkielämän inhimillisistä, erittäin vaikeista tilanteista. Tämän takia pidän erityisen tärkeänä auttaa ylivelkaantuneiden asemaa muun muassa tässä talousarvioesityksessä olevilla julkisen vallan toimenpiteillä. Vuoden 2019 alusta velkaneuvonnan palvelut siirtyvät aluehallintovirastoilta ja kunnilta valtion oikeusaputoimistoihin. Talous- ja velkaneuvonnan asiakaspalvelun toimivuus turvataan näin myös vuodenvaihteessa tehtävien siirtyessä. Talous- ja velkaneuvontaan ja ylivelkaantuneiden aseman parantamiseen kohdistetaan oikeusaputoimistoille 12,7 miljoonan euron resurssit, joissa on lisäystä 3 miljoonaa euroa nykytasoon nähden — eli selkeä satsaus. Talous- ja velkaneuvonnassa henkilökunnan määrä on 177 henkilötyövuotta.

Niin ylivelkaantuneiden kuin velkojienkin etu on, että velkomusasioihin saadaan nopeasti ratkaisu tuomioistuinprosessissa. Ihminen on inhimillisesti äärimmäisen vaikeassa tilanteessa, kun velkakäsittelyt ovat kesken. Tuomioistuimille osoitetaan 2 miljoonan euron lisämääräraha velkomusasioiden joutuksaan käsittelyyn. Ulosottokierteen välttämiseksi on tärkeää kohdistaa apua ensimmäistä kertaa ulosottoon joutuville, jotta he saisivat

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

hoidettua asiansa nopeasti kuntoon. Tämän vuoksi myös Ulosottolaitokselle ehdotetaan 1 miljoonan euron lisäystä velallisen neuvonnan tehostamiseen. Näillä lisäyksillä tuomioistuinkäsittelyyn ja ylivelkaantuneiden neuvontaan voidaan kohdistaa yhteensä 50 henkilötyövuotta.

Puutomme ylivelkaantumiseen myös lainsäädäntökeinoilla. Eduskunnalle on annettu kuukausi sitten niin sanottu pikaluottoesitys, jonka tarkoituksena on vähentää kalliimpien kuluttajaluottojen aiheuttamia velkaongelmia.

Arvoisa puhemies! Kuluttajaluottoja markkinoidaan hyvin aktiivisesti eri medioissa. Markkinointi on mielestäni jopa päällekkäyvä. Keskeinen ongelma markkinoinnissa on, että luotto saatetaan esittää huolettomana tai riskittömänä ja nopeanakin ratkaisuna kuluttajan taloudellisiin ongelmiin. Tosiasia kuitenkin on, että luotoilla on usein pitkäaikaisia ja taloudellisesti merkittäviä seuraamuksia kuluttajien talouteen eivätkä nämä vaikutukset ole aina myönteisiä, kuten olemme velkomustuomioiden määrän lisääntymisestäkin voineet jo päätellä.

Jo nykyisin on kuluttajansuojalaissa säädetyn hyvän luotonantotavan vastaista markkinoida luottoa siten, että markkinointi on omiaan selvästi heikentämään kuluttajan kykyä harkita luoton ottamista huolellisesti, mutta sääntely ei tällä hetkellä mitä ilmeisimmin ole tehokasta. Tämän takia toimeksiannostani on oikeusministeriössä nyt aloitettu kuluttajaluottojen markkinointia koskevan selvityksen tekeminen. Kuluttajaluottojen markkinointia koskevassa selvityksessä kartoitetaan luottojen markkinointikäytänteitä ja niihin liittyviä ongelmia. Selvitystyössä arvioidaan myös sääntelyvaihtoehtoja kuluttajaluottojen markkinoinnin asianmukaisuuden turvaamiseksi. Pikavippien markkinointiin on saatava tehokkaampaa sääntelyä.

Arvoisa puhemies! Olemme antaneet syksyllä myös kuusi rangaistusten kiristämistä koskevaa lakiesitystä, joista kolmella on vaikutuksia jo ensi vuoden budjettiin ja lopuilla kolmella jatkovuosien budjetteihin. Tämä rangaistuksia koventava paketti on tärkeä järjestelmän uskottavuuden ja oikeudenmukaisuuden kannalta: jos teet rikoksia, niistä tulee oikeudenmukaisemmat rangaistukset jatkossa.

Esitämme ehdolliseen vankeuteen tuomittavien aikuisten valvonnan tiukentamista. Tällä puututtaisiin taparikollisiksi ajautumassa olevien päihdeongelmaisten tilanteeseen sekä annettaisiin nykyistä tuntuvampi rangaistus esimerkiksi ensikertalaiselle väkivalta- tai seksuaalirikoksesta pitkän ehdollisen tuomion saavalle henkilölle.

Toisessa budjettilaissamme tehostamme ehdonalaisen vapauden valvontaa. Ehdonalaisen vapauden valvontaan asettamisen edellytyksiin lisättäisiin korkeaksi arvioitu väkivalta- tai seksuaalirikokseen syyllistymisen riski.

Kolmannessa budjettilaissamme ehdotamme, että maahantulokiellon rikkomisesta säädettäisiin erillinen rangaistussäännös, jonka mukaan teosta voidaan tuomita sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta. Nykyisin lähes yksinomaan sovellettavan ulkomaalaislain säännöksen mukaan teosta voidaan määrätä ainoastaan sakkoa.

Kolmessa muussa annetussa lakiesityksessä kiristetään lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia, kiristetään ensikertalaisuussäännöksiä rikoksen uusijoille ja säädettäisiin, että toistuvasti sakkorikoksiin syyllistyneille olisi mahdollista tuomita muuntorangaistus, jos sakkoa ei saada perityksi. Tämäkin todennäköisesti vastaa kansan oikeustajua.

Hallitus on ottanut näiden lakien täytäntöönpanon edellyttämät lisämäärärahat kattavasti budjettiesitykseen ja viime kevään kehyspäättökseen. Budjettiesityksessä lisärahoitus on

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

2,4 miljoonaa euroa. Kehyspääatöksessä vuoteen 21 mennessä lisärahoitus nousee oikeusministeriön hallinnonalalla 16 miljoonaan euroon.

Arvoisa puhemies! Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 978 miljoonaa euroa. Kun vuosittain vaihtelevia vaalimenoja ei oteta huomioon, hallinnonalan määrärahataso on noin 40 miljoonaa euroa suurempi kuin kuluvana vuonna. Kasvu johtuu muun muassa palkkojen tarkistuksista ja Wincapita-kokonaisuuteen liittyvien korvausten maksatuksista, kuitenkin enintään sen verran kuin juttuun liittyvää rikoshyötyä on saatu perittyä. Hallinnonalan taloudellinen tilanne on budjettivuonna 2019 turvattu. Esimerkiksi turvapaikanhakijoiden oikeusturvamenoihin olemme hallituskaudella suunnanneet lisäresursseja, jotta jokaisen asia saadaan asianmukaisesti käsiteltyä. Aiemmilta vuosilta siirtyneillä määrärahoilla voimme kattaa käynnissä olevien laajojen tietojärjestelmä-hankkeiden merkittävätkin kertaluonteiset omarahoitusosuudet. Hallituksen budjettiesityksen lisärahoituksilla turvataan myös Tietosuojavaltuutetun toimiston toiminnan merkittävä laajeneminen sekä tiedustelutoiminnan laillisuusvalvonta. Keväällä 2018 tehdyn kehyspääatöksen mukaisesti Ouluun ja Vaalaan myös rakennetaan uudet vankilat.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vielä, että pitkällä tähtäyksellä oikeusvaltion ydin-tehtävien riittävä rahoitus varmistetaan pitämällä huoli siitä, että hallinnonalan toiminnan tehokkuutta parannetaan viemällä määrätietoisesti eteenpäin toiminnan uudistamishankkeet ja rakenneuudistukset, jotka ovat käsittelyssä täällä eduskunnassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Avataan debatti. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

13.47 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan aloitan siitä, mihin ministeri lopetti eli oikeusvaltioon ja sen toimintakykyyn, kiitos hyvästä alustuksesta.

Oikeastaan kaksi näkökulmaa, jotka liittyvät toki resursseihin:

Mainitsitte tietojärjestelmät. Meillä on Suomessa erittäin paljon haasteita oikeastaan kaikilla hallinnonaloilla liittyen tietojärjestelmiin, mutta miten te näette nyt oikeusministeriön hallinnonalan? On ollut erilaisia hankkeita, on ollut hyviä tuloksia mutta myös vähemmän hyviä. Kuinka syvällisesti te olette analysoinut näitä ja niiden tuloksia ja kuinka paljon olette katsonut sitä ylihallinnollista yhteistyötä muiden ministeriöiden kanssa, sitä, missä on ehkä onnistuttu näissä hankkeissa?

Ja toinen kysymys liittyy sitten niin sanottuihin pikavippeihin ja tähän nyt käsittelyssäkin olleeseen lainsäädäntöön talousvaliokunnankin osalta: Ei voi välttyä myös vaikutelmalta, että tuliko teille vähän kiire tässä lausuntokierroksella, sillä edelleen tuntuu, että siinä lainsäädännössä on tietynlaisia bugeja. Otan nyt esimerkin, että luottojen määrät saattavat vain nousta, eli vähemmän pieniä luottoja, mutta enemmän isoja luottoja, mitkä tarkoittavat enemmän ongelmia niille velallisille. Huomasitteko te tätä silloin sen lausuntokierroksen aikana?

13.48 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin ministeriltä: Voisitteko harkita ulosottokaaren muuttamista siten, että velkojen lyhennykset kohdistetaan pääomalle ennen korkoja ja perintäkuluja? Meillä on tavattoman iso määrä maksuhäiriömerkintäisiä ja vielä ylivelkaantuneita ihmisiä. Maksuvara-ajattelun siirtäminen ulosoton suojaosuuden määrittämiseen olisi myös tärkeätä, ellei tätä laskentaperustetta

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

muuteta. Alimman suojaosuuden taso pitäisi järkevällä tavalla nostaa 900—1 000 euroon, sillä tällä hetkellä ulosotto aiheuttaa vakavia toimeentulovaikeuksia.

13.49 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa herera oikeusministeri, haluan kiittää teitä siitä, että teidän toimestanne on tehty useita kriminaalipolitiikkaa kiristäviä esityksiä, kuten puheenvuorossanne mainitsitte. Olen ollut täällä pitkään, ja minusta tuntuu, että te olette tehnyt enemmän kansalaisten oikeustajua vastaavan kriminaalipolitiikan edistämiseksi tässä maassa kuin, sanotaan nyt vaikka, kymmenen edeltäjänne yhteensä.

Sosiaalidemokraattisten ja vihreiden oikeusministerien aikaanahan oli tämä punavihreä kriminaalipolitiikka, jonka mukaan kovemmat rangaistukset eivät auta mitään eikä vankila paranna ketään. Tämä on ilmeisesti edelleenkin varsinkin vihreiden kriminaalipolitiikka, paitsi seksuaalirikosten kohdalla kuulemma rangaistusten koventaminen kuitenkin auttaa ja vankila kuitenkin parantaa. Huoleni on se, että pidättehan huolta yhdessä lakivaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan johtojen kanssa, että ehdimme kaiken käsitellä tässä eduskunnassa.

13.50 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minunkin täytyy kyllä kiittää ministeri Häkkästä siitä, että — niin kuin edustaja Zyskowicz tuossa totesi — erityisesti näihin seksuaalirikosrangaistusasteikkoihin on käyty käsiksi ja asteikkoa ollaan koventamassa.

Maksuhäiriömerkinnöistä sen verran, että lakivaliokuntahan käsittelee juuri tälläkin hetkellä luottohäiriömerkintöjä, ja toivoisin siinä sitä, että saataisiin inhimillistettyä sitä, että jos on maksuhäiriömerkintä, niin myös näillä henkilöillä olisi mahdollisuus saada vakuutukset, puhelinliittymät ja vuokrasopimukset kuntoon. Tällä hetkellähan maksuhäiriömerkintä estää arjen elämää.

Arvoisa puhemies! Olisi myös todella tärkeää, että tällä hetkellä — niin kuin ministeri totesi — Ouluun ja Vaalaan olisi suunnattu vankilamäärärahoja. Elikkä kysyisin ministeriltä: Onko näin, että ensi vuonna kuokka iskee maahan ja myös tuonne Vaalan kuntaan saadaan uusi vankila. Voisiko ministeri vielä kerran todeta sen, että sinne rakennetaan se uusi vankila? Tästä on nyt tullut epämääräistä tietoa, että näin ei vielä olisi vaan suunnitelmat ovat kesken. Elikkä onko näin, että sekä Ouluun että Vaalaan tulee uudet vankilat?

13.52 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Oikeusministeri Jari Lindströmin aikana aloitettiin hallituksen toimesta selvitys siitä, mikä on niin sanottu kansan oikeustaju, mistä usein puhutaan. Siitä saatiin hyvää asiantuntijatietoa, ja nyt hallitus laittaa niitä asioita täytäntöön, jotka vastaavat kansan oikeustajua. Siinä yhdyn, totta kai, kiitoksiin oikeusministeri Häkkäselle.

On erittäin tärkeää, että kiristetään lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia. Minusta tuntuu, että siitä täällä salissa on suorastaan parlamentaarinen yhteisymmärrys, vaikka täytyy sanoa, että yhdyn myös edustaja Zyskowiczin ihmetykseen siitä, että sitten taas joissain toisissa rangaistuksiin liittyvissä kysymyksissä punavihreillä on täysin toisenlainen linja: annetaan ymmärtää, että pään paijaaminen riittää, vaikka minä väitän, että se ei kaikille nyt vain riitä. Sen takia siniset ovat esittäneet, että Suomessa pitäisi ottaa käyttöön todellinen elinkautinen. Tällä hetkellähan tilanne on se, että noin 14 vuoden jälkeen yleisimmin, kun tuomiota on suorittanut, sitten armahdetaan tästä elinkautisesta. Norjassa

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

tämä on erityisen polttava kysymys ollut viime vuosina Anders Behring Breivikin tekojen takia. Suomessakin tätä pitäisi harkita. Oletteko, ministeri, siihen valmis?

13.53 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Usein puhun täällä tuomioistuimien resursseista, ja niin puhun nytkin. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että tuomioistuinten perusrahoitus jatkuu niukkana. Tässä on nyt muutaman miljoonan lisäys, mutta, ministeri Häkkänen, te olette myös itse koulutukseltanne juristi ja paljon tuomioistuimien kanssa ollut tekemisissä. Kysymyksessä on myös perustuslaissa turvattu oikeus oikeudenmukaiseen ja ripeään oikeudenkäyntiin. Pelkkä tehokkuus ei riitä silloin, kun juttumäärät ja vaikeusasteet kasvavat ja lisäämme koko ajan tuomioistuimien tehtäviä. Tästä perustuslakivaliokunta huomautti myös tämän tiedustelulainsäädäntöuudistuksen yhteydessä, että me emme voi jatkuvasti edellyttää lisää, jos ei tule lisää resursseja. Kysyisin teiltä: mitä konkreettista nyt ollaan suunnittelemassa tuleville vuosille, muuta kuin tätä toivotaan toivotaan ja pidetään sitten joskus ehkä huolta -linjaa?

Sitten olisin kysynyt vielä tästä seksuaalirikosten rangaistusten kokonaisuudistuksesta. Siellähän nyt esimerkiksi lapsen seksuaalisen häirinnän rangaistuksen alaraja ei nouse, ja tietysti silloin ei päästä puuttumaan niihin rangaistuksiin, jos alarajaa ei nosteta. Elikkä onko alarajoihin tulossa laajemmin korotuksia myöskin?

13.54 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vahva oikeus turva on oikeusvaltion perusta, ja — aivan kuten moni edustaja on todennut — tällä hetkellä lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista saadut rangaistukset eivät millään tavalla vastaa oikeustajua. On tärkeää, että näitä rangaistuksia kiristetään ja että myös raiskauslainsäädäntö käydään kokonaisuudessaan läpi ja tehdään sinne muitakin tiukennuksia, kuten lisätään suostumuksen puute kriteeristöön.

Oikeusturva kuuluu ihan kaikille, mutta, arvoisa ministeri Häkkänen, hallituksen teettämä selvitys turvapaikanhakijoiden oikeusturvasta julkaistiin viime viikolla. Turvapaikanhakijoiden oikeusturva on merkittävästi heikentynyt, varsinkin oikeusapu, sen riittävyys ja laatu ja muun muassa tulkkauskysymykset. Milloin aiotte tuoda korjaavia esityksiä tähän liittyen?

Vihreässä vaihtoehtobudjetissa on harmaan talouden torjuntaan panostettu tuomioistuille ja syyttäjille, sillä kun poliisin määrärahoja lisätään, niin myös näihin merkittäviin oikeusturvaa takaaviin laitoksiin tarvitaan lisäyksiä.

13.55 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuomioistuinten ratkaisut herättävät välillä vahvojakin tunteita ja myös mediahuomiota. Tuomioita on kovennettu nyt, ministeri Häkkänen, teidän aikananne. Rangaistuspolitiikka menee nyt oikeaan suuntaan. Uutena on esimerkiksi lapsenraiskaus — raiskaajat kuuluvat kyllä linnaan.

Mediatuomaritoiminnasta on hyviä kokemuksia. Petra Spring, Nina Immonen, Ilmar Metsalo ja Tuomas Nurmi ovat aloittaneet hienon toiminnan, joka nyt laajenee Varsinais-Suomeen ja Ouluun, ja olemme esittäneet nyt rahaa, että se laajennetaan koko Suomeen. Voisitteko, arvoisa ministeri, kertoa muutaman sanan tästä kokonaisuudesta ja siitä saaduista hyvistä kokemuksista?

Ja kyllä ihmettelen, miten tässä Oulun raiskaajatapauksessa nyt on voinut näin tapahtua. Onko teillä, arvoisa ministeri, jotain kommentoitavaa siihen, että kun Oulun raiskauksesta

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

epäilty pidätetään ja vangitaan, vähintäänkin pidätetään, Saksassa, niin miten hänet on onnistuttu siellä vapauttamaan? Ymmärrän, että se on ehkä Saksan ratkaisu, mutta miten Suomesta yhteydenpitoa ei sinne ole saatu kuntoon?

13.57 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin yhtyisin heti tähän alkuun näitten tuomioistuinten ja oikeuslaitoksen huoleen heidän resursseistaan. Yksiselitteisesti koko oikeuslaitoksen ja tuomioistuinten henkilökunta on meillä valiokunnassa todennut tästä heidän resurssiensa pienuudesta, ja kun tehtävät lisääntyvät, niin tarvitaan luonnollisesti myöskin henkilöitä siellä toimimaan. Myös eduskunnan oikeusasiamies sekä lakivaliokunta ovat useaan otteeseen todenneet tuomioistuinten pitkistä käsittelyajoista erityisesti lapsen huoltoon ja asumiseen liittyvissä kysymyksissä. Nyt laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on sisällöltään oikean suuntainen, mutta valitettavasti nuo rahat jäivät puuttumaan tästä laista, jotta lain henki toteutuisi käytännössä paremmin, jotta asumistuki ja koulukuljetukset ja lapsilisät ja niin poispäin saatettiin molempien vanhempien osalta tasapuolisesti jaettua. Miksi?

13.58 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tähän ulosoton suojaosuuteen liittyen sanon sen, että pitäisi kyllä ihan oikeasti katsoa, että se taso nostettaisiin vähintään takuueläkkeen tasolle. On ihan kohtuutonta, että siellä on pienemmät käteenjäävät tulot kuin mitä takuueläkkeessä on.

Toisena asiana sanon tästä Vaalan vankilan tilanteesta: Onko nyt, ministeri Häkkänen, niin, että enää ei venkoilla oikeusministeriössä eikä Risessä tämän osalta? Te olette sopinut pääministerin kanssa, että Vaalaan rakennetaan uusi vankila, ja lyönyt kättä päälle, ja siinä on tietty tällainen aineeton lahjakin tullut mukana, että ei tarvitse enää meidän vaalipiirin kansanedustajien lähteä sitä peräämään, että se tulee oikeasti. Kertokaa nyt täällä budjettikäsittelyssä, että se tulee ihan oikeasti: suunnittelu tulee, ja päätös tulee, eikä mitään ministeriön virkamiesten eikä Risen virkamiesten venkoilua enää sallita.

13.59 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä valtiovarainvaliokunnan esityksessä on kahdessakin eri kohdassa lisätty määrärahoja velkaantumisen neuvontaan eli siihen, kuinka rahoja käytetään, ja nämä eri tahot sitten järjestävät kurssitusta niille ihmisille, joilla talous ei ole hallinnassa. Erinomainen asia.

Yksi asia, joka on tullut ilmi, on se, että tämä velkajärjestelyn suojaosuuksien lisäksi ulosoton suojaosuuksien ovat liian pieniä, ja se tuottaa sellaista tilannetta tällä hetkellä, että ihmiset eivät hakeudu velkajärjestelyyn. Ihmiset eivät hakeudu esimerkiksi yksityishenkilön velkajärjestelyyn, jossa nämä ylisuuret korot voitaisiin nollata ja pääsisi maksamaan sitä pelkkää pääomaa ja jonkinlainen valo näkyisi tunnelin päässä, koska sillä suojaosuudella ei enää selviä. Kysyn: onko tulossa nyt selkeä tarkastelu, jossa nämä suojaosuudet vastaisivat elinkustannusten nousua ja ne olisivat yhteneväiset, jotta toinen järjestelmä ei suosi toista?

14.00 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn myös niihin kiitoksiin, mitä ministerille tässä istunnossa on kohdistettu. Ministeri on työssään onnistunut erinomaisen hyvin.

Yksi kysymys, samoin kuin edustaja Rantakankaalla myös — meillä on edustaja Rantakankaan kanssa sama puheenkirjoittaja — mutta eri sanoilla. Eli nyt valiokunta mietinnössään on aivan oikein todennut, että Oulun ja Pelson vankiloitten uudisrakentaminen toteu-

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

tetaan. On tietysti muistettava, että Pelson vankilan tilanne on nyt, kuten ministeri tietää, monella tavalla venynyt, ja olisi tavattoman tärkeää saada nyt selkeä päätös tästä jo tämän vaalikauden aikana, eli milloin vankila rakennetaan Vaalaan, mihin se siellä rakennetaan, millä aikataululla se rakennetaan. Eli ministeri, voitteko täällä ystävällisesti ja selkeästi todeta, miten tämän Vaalan vankilan kanssa edetään?

14.01 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn näihin kiitoksiin ministeri Häkkäselälle, erinomaisia uudistuksia on tehty hänen kautensa aikana, ja ne nimenomaan lisäävät uskottavuutta ja oikeudenmukaisuuden kokemusta ihmisissä. Erityisesti lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten kiristäminen on oikeustajun mukaista ja samoin rangaistusten tiukentaminen. Uskon, että suomalaiset ovat valmiita myöskin lisäämään resursseja vastaavasti, että pystytään rangaistuksia tiukentamaan, koska sillä tavalla saadaan kuitenkin pidettyä ongelmat kadulta poissa ja monen ihmisten elämä siinä säilyy ja erityisesti lasten turvallisuus. Samalla kuitenkin on hyvä, että täällä on tuotu esille vaarallisten rikollisten riskiarvioinnin tehostaminen. On todella tärkeää, että me myöskin tiedämme, keitä vankilasta vapautuu ja millä tavalla voitaisiin sitten myöskin vaikuttaa niihin vaikuttimiin, mitkä ovat rikoksiin ajamassa.

14.03 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa on tällä vaalikaudella monella tavalla heikennetty, ja siitä on ollut seurauksena muun muassa se, että turvapaikanhakijoiden uusintahakemusten määrä on ollut suuressa kasvussa. Tämä tietysti paitsi rasittaa hallintoa myös tuottaa yhteiskunnalle uusia kuluja. Jos käydään keskustelua tästä kysymyksestä, onko ennaltaehkäisy yhteiskunnassa järkevä poliittinen tavoite, niin kyllä minun mielestäni esimerkiksi tämä osoittaa sen, että ennaltaehkäisy ja tällainen varhainen apu, oikeusturvasta, perusoikeuksista kiinni pitäminen, on mielekästä, ja se on hyvinvointiyhteiskunnan ja oikeusvaltion perusta. Olisin kysynyt ministeri Häkkäselältä, kun nyt on äskettäin, muutama päivä sitten, julkistettu selvitys turvapaikanhakijoiden oikeusturvasta: miten arvioisitte, [Puhemies koputtaa] millä tavalla hallituksen toimeenpanemat lakimuutokset ja säästöt ovat heikentäneet turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa ja tuottaneet uusia kuluja?

14.04 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ulosottoon joutuneiden asemaa on parannettava ja heihin on kiinnitettävä erityistä huomiota myös tulevaisuudessa, on vahvistettava heidän asemaansa ja kannustimia työllistyä ja hoitaa velkaansa. Toivoisin, että ministeri kiinnittäisi huomiota etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon maksuihin, joita peritäänkin ulosoton kautta vuosittain yli 300 000, se on valtava määrä, ja varhaiskasvatuksen maksuja 30 000. Miten näette tämän tilanteen? Miten ihmisten asioita voisi tässä suhteessa helpottaa ottaen huomioon, että hallitus on kuitenkin nostanut asiakasmaksuja terveydenhuollon puolella noin 30 prosenttia ja kuitenkin laki sanoo, voimassa oleva asiakasmaksulaki, että nämä maksut eivät saa vaarantaa henkilön tai hänen perheensä toimeentulon edellytyksiä?

Sitten toiseksi liittyen näihin pikavippeihin. On äärettömän hyvä, että tulee esityksiä, joilla tätä korjataan ja parannetaan, mutta ovatko nämä riittäviä? [Puhemies koputtaa] Miten ministeri näkee, pitäisikö nämä kokonaan kieltää? Nyt vain rajataan tiettyyn [Puhemies koputtaa] prosenttiin ja muuta. Miten näette asian?

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

14.05 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin haluan kiittää ministeriä siitä, mitä olette saanut aikaan. Te olette monia hankkeita käynnistänyt tässä, voi sanoa, lyhyenä aikana, kun olette ollut pätkäministerinä, ja olen todella kiitollinen ja ylpeä siitä.

Keskityn rikosvastuupakettiin, ja siinä on todella elementtejä, jotka parantavat turvallisuutta ja asettavat rikoksen uhrin keskiöön, niin kuin sen pitää olla. Rikoksenteijäilläkin pitää olla omat oikeutensa, mutta uhri on aina keskiössä.

Seksuaalirikoksia täällä käsiteltiin: törkeä lapsenraiskaus — uusi nimike, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö — maksimin korottaminen. Siitä, mikä on ensikertalaisuussäännöksissä ollut pahin ongelma, nyt tulee ehkä enemmän oikeudenmukainen, kun pidennetään sitä aikaa, jonka jälkeen voi taas olla ensikertalainen rikoksenteijä. Ja vaarallisia vankeja edelleen paremmin valvotaan.

Mutta kysynkin nyt rikoslain 20 luvun uudistuksesta, seksuaalirikosten uudistuksesta, kun meillä on aikamoinen yksimielisyys tuolla lakivaliokunnassa — olen aistinut — että tätä rikoslain 20 lukua pitäisi uudistaa, ja minä tiedän, että teillä on hankkeita ministeriössä menossa, niin voisitteko vähän valaista, [Puhemies koputtaa] mikä näiden hankkeiden tilanne on.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Ojala-Niemelä, Järvinen ja — ainakin heille näköjään. [Naurua]

14.06 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin ulosoton URA-hankkeesta. Palvelut koko ajan siirtyvät enenevässä määrin nettiin, mutta tosiasia on, että meillä on arvioitu miljoonan kansalaisen olevan varustettuja vajain digitaoidin. Tämä koskee juuri ikäihmisiä, pitkäaikaistyöttömiä ja myös velkaantuneita. Eli palvelut muuttuvat sähköisiksi, mutta myös asiakaspalvelupisteitä tarvitaan.

Pikkulinnut ovat kertoneet, että toimipaikka-asetus olisi parhaillaan ministerin pöydällä, ja haluaisin vedota yhden paikkakunnan, joka sijaitsee tuolla Tunturi-Lapissa, Muonion, puolesta, että siellä säilytettäisiin toimipaikka, koska seuraavaan toimipaikkaan on matkaa 300 kilometriä, eli se on länsirajalla Kemissä. Ja voitte itse kukainenkin kuvitella, että jos täällä ulosottoasian takia pitäisi lähteä 300 kilometrin päähän, niin aikamoinen hammastenkiristely olisi asiassa eli kohtuuton matka olisi kuljettavana. Voitteko vahvistaa [Puhemies koputtaa] tämän asian, että Muonio säilyy?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Olin myöntämässä viimeisen tämän debatin vaiheen puheenvuoron edustaja Kankaanniemelle, mutta hän haluaa sen heti, joten myönnän, jaoston puheenjohtaja, edustaja Kankaanniemi, teille vastauspuheenvuoron.

14.08 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Tuolla jaostossa oli esillä tapaus Sirkka Aura ehkä noin 50 vuoden takaa. Häntä syytettiin — en muista, tuomittiinko — koronkiskonnasta, kun hän vuokrasaatavalle peri 15 prosentin korkoa, ja silloin varmaan yleinen korkotaso oli vähän korkeampi kuin tällä hetkellä. Onko ministeri tarkistanut — kun teidän kanssanne siitä oli keskustelua — onko koronkiskonta tänä päivänä meidän lainsäädännössämme kielletty, ja jos ei ole, niin olisitteko valmis harkitsemaan, että yksinkertaisesti koronkiskonta säädettäisiin rikokseksi ja siitä tulisi tuomio ja näin hoidettaisiin tätä ongelmaa pois? Muutoinkin ihan vakavasti — vakava tämäkin on,

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

mutta vakavasti ottaen — pitäisi kyllä enemmän kiinnittää huomiota ylivelkaantumisen ennaltaehkäisyyn kuin sen jälkien paikkaamiseen. Eli nuorille opetusta taloushoidosta ja sitten myös tällaisia ennakoivia toimenpiteitä, neuvontatoimenpiteitä ja muita, joilla pystyttäisiin ongelma poistamaan tai ainakin sitä vähentämään.

14.09 Kauko Juhantalo kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustaja Alanko-Kahiluoto voimakkaasti otti esiin oikeusturvakysymyksen, jota myös haluaisin painottaa. Toimin aikoinaan pitkään asianajajana oikeudessa. Niin sanottu maksuton oikeudenkäynti on erittäin tärkeä osa oikeusturvaa, mutta minua on alkanut huolestuttaa asia, jossa ministeri on toiminut aivan oikein, että kun tulee tällaisia massiivisia, montaa ihmistä käsitteleviä, samanlaisia oikeusjuttuja, joissa vieläpä oikeudellista apua pikkasen huolimattomasti annetaan, niin on oikein, että tämä oikeusturva sillä kohdin ei niin kohdistuisi maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämiseen, koska ei vaadi kovin suuria asianajollisia oivalluksia puolustaa samanlaatuisia asioita. Tämä linja, jossa pyritään rajoittamaan yhteiskunnan kuluja, on oikea. Se ei saa loukata kyllä sitä oikeusturvan vaatimuksen edellytystä. Jokainen ihminen tarvitsee oikeassa jutussa valtion, yhteiskunnan apua puolustaessaan itseään.

14.10 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yhdyn ilolla näihin ylistäviin kiitoksiin, joita ministeri Häkkäselle on täällä osoitettu. Erityisesti edustaja Zyskowiczin luonnehdinta, että Häkkäsen aikaansaannokset ovat suuremmat kuin kymmenellä oikeusministerillä yhteensä, on mielestäni oikea. Yhdyn näihin. [Välihuutoja] Erinomaista työtä, ja uskon, että Häkkäsen tekemät esitykset ja aloitteet paitsi ovat kansan oikeustajun mukaisia myöskin vastaavat tässä salissa olevan enemmistön näkemystä ja kantaa.

Pari ajatusta vielä lisää:

Teitte vastikään esityksen strategisista maakaupoista, ja se on paraikaa eduskunnan käsiteltävänä. Kiinnostaisi tietää: onko tähän liittyen vielä jatkoa tulossa?

Monissa puheenvuoroissa täällä on otettu tämä pikavippi- ja -lainabisnes esiin, ja siitä olen itsekkin erittäin huolestunut. Pikavippien lisäksi myöskin huomaa, että televisiossa ynnä muualla tarjotaan iltaisin kohtuuttomien ehtojen, siis huikealla korolla, lainaa ihmisille. Olisiko tälle tehtävissä jotain? [Puhemies koputtaa] Tämähän on kuitenkin vähäosaisen hyväksikäyttöä ja koronkiskontaa.

14.12 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Häkkänen, hyvä, että nostitte esiin ylivelkaantuneiden vaikean aseman, ja hyvä, että velkaneuvontaan tulee pieniä panoksia. Kysymykseni liittyy juuri tähän. Saako Savonlinna nyt sille luvattun velkaneuvontayksikön? Kun Savonlinnan opettajankoulutuslaitos, 900 opiskelijaa, ja käräjäoikeus päätettiin siirtää muihin kaupunkeihin, Savonlinnalle osana kompensatiota luvattiin 10—15 henkilöä työllistävä velkaneuvontayksikkö, josta en ole vielä kuullut sanaakaan. Ministeri Häkkänen, onko tämä tulossa Savonlinnalle, ja jos, niin missä aikataulussa?

14.12 Ilkka Kantola sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun vaalikausi on lopuillaan, on hyvä katsoa vähän taaksepäin, mitä on saatu aikaan myös oikeusministeriön puolella.

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

Sipilän hallituksen yksi tärkeimmistä ratkaisuista oli se, että laitettiin vähän lisää ministereitä ja saatiin erillinen oikeusministeri. Oli kohtuutonta yksilön oikeusturvan kannalta ja myös yhteiskunnan oikeusturvan kannalta, että työministerin ja oikeusministerin posteja hoiti sama henkilö.

Toinen tärkeä asia, mitä oikeusministeriön toimesta on saatu aikaiseksi, on Tuomioistuinviraston perustaminen, tai sen laittaminen liikkeelle — lakihan on täällä eduskunnan käsittelyssä. Aikoinaan korkeimman oikeuden presidentti Pauliine Koskelo hyvin voimakkaasti ajoi sitä, että pitäisi saada tällainen keskusvirasto, joka merkitsisi sitä, että tuomioistuineläytöksen riippumattomuus hallituksesta kasvaa vähän merkittävämmäksi kuin mitä se on tällä hetkellä. Nyt se uudistus on tapahtumassa. Perustuslakivaliokunta antoi tästä lakiesityksestä lausunnon ja siinä arvioi hieman kriittisesti sitä osuutta, jossa todetaan, että virkaehtosopimusasiat [Puhemies koputtaa] ja henkilöstöasiat osittain jäävät vielä oikeusministeriön haltuun. Että tämä uudistus jäi hieman puolitiehen. Ollaanko tätä aikeissa jatkaa jollakin tavalla?

14.14 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Todellakin budjettikirjassa on hienoja kirjauksia. Esimerkiksi heikomman osapuolen suojasta huolehtiminen ja oikeusturvan toteutuminen käytännössä.

Liityn myös siihen, mitä edustaja Kantola äsken sanoi kysymyksestä tuomarivirastosta. Siihen liittyy odotuksia. Toisaalta pelätään, kun resurssit ovat muutenkin vähentymässä, että tämä entisestään vähentäisi resursseja, mutta sitten toisinpäin nähdään Tuomioistuinviraston mahdollisuutena se, että kun tuomarikoulutusta saadaan kehitettyä, päätöksenteko paranee ja ei ole sitten eri puolilla laajaa tasavaltaamme erilaisia ratkaisuja samantyyppisistä asioista.

Mutta kysymykseni liittyy vankeinhoitomaailmaan: Olen saanut viestejä, että paikoin jo pitemmän aikaa on ollut vankilapappien virkoja täyttämättä. Ei kai tässä ole joku linjaus, että halutaan vankilapappi-instituutiota heikentää?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, myönnän vielä ennen ministerin puheenvuoroa vastauspuheenvuorot seuraaville henkilöille: edustajat Jarva, Östman, Joona Räsänen ja Eestilä.

14.15 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan tässä on käyty keskustelua tästä oikeusministeriön hallinnonalan budjetista ja toki sitten myös ajan-kohtaista keskustelua muutenkin. Ja oikeastaan Oulun vaalipiiristä tulevana edustajana on tietenkin pakko kommentoida myös näitä Oulun tapauksia sen verran, että ihmisiltä on tullut huolta siitä, miten näihin tapauksiin puututaan, ja ennen kaikkea, mikä on se rangaistusasteikko, onko se nyt oikealla mittapuulla, kun meillä on ikävä kyllä tällaisia tapauksia aikaisemminkin tullut ja niistä ei rangaistuksia kyllä ole jaettu sen mukaan, mikä on ihmisten oikeustaju. Hyvä, että tähänkin asiaan on osin pystytty jo puuttumaan ja eduskunnassa on tämä lakiesitys käsittelyssä.

Mutta, arvoisa puhemies, olisin myös tähän Vaalan vankilan tilanteeseen puuttunut, halunnut ministeriltä kysyä nyt tätä aikataulua. On todella hienoa, että hallitus on nyt vihdoinkin, yli kymmenen vuoden taistelun jälkeen, osoittamassa kaapin paikan ja että lopetetaan tämä virkamiesjohtoinen vetkuttelu tämän asian kanssa. Kysyn: milloin tämä Vaalan vankilan rakentamispäätös [Puhemies koputtaa] tehdään?

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

14.16 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz oli jo kehunut oikeusministerin sanomalla, että tämä on pärjännyt kymmenen kertaa paremmin kuin muut oikeusministerit. [Ben Zyskowicz: Sinnepäin!] Minä sanon vain vaatimattomasti pohjalaisittain, että ette te ole huonosti pärjännyt ministerinä. Me voimme kahvilan puolella arvioida, kumpi arvio painaa enemmän.

Mutta yksi asia vielä huolestuttaa. Korkein oikeus antoi syksyllä hallitukselle harvinaisen oma-aloitteisesti lakiehdotuksen, jonka takana on huoli suomalaisten oikeusturvasta vakuutus oikeudellisissa asioissa. Korkein oikeus vaati hallitusta asettamaan Valviran velvolliseksi vakuutuslääketieteellisten lausuntojen antamiseen. Tämä ongelma on pitkään ollut tiedossa, ja haluaisin kysyä oikeusministeriltä: mihin toimenpiteisiin olette ryhtyneet kyseisen asian suhteen?

14.17 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusministeriön hallinnonalan osalta voi todella yhtyä siihen, että kyllä yksi hallituksen parhaimpia päätöksiä oli kevättalvella 2017, kun hallitus vähän tarkisti aikaisempaa linjaansa ja nimitti sitten ihan täysipäiväisen oikeusministerin [Ben Zyskowicz: Ja täyspäinen!] — joka sattuu olemaan myös hyvin täyspäinen. — Voi kyllä yhtyä niihin kiitoksiin, joita täällä on ministerille todettu. Hyvä näin.

Mitä tulee tähän tuomiokeskusteluun, niin on päivänselvää, että tuomioiden, joita Suomessa annetaan, pitää huolehtia siitä, että rikosvastuu toteutuu, ja niiden pitää olla oikeudenmukaisia.

Mutta olisin kuitenkin kysynyt tähän loppuun vielä sitä, arvoisa ministeri, että kun aika paljon oikeusministeriön hallinnonalalla on nyt viety eteenpäin erilaisia hankkeita, joiden tavoitteena on ollut esimerkiksi juttumäärien pienentäminen tuomioasteissa ja myös käsittelyaikojen lyhentäminen, niin mikä on teidän arvionne: ovatko nämä hankkeet kaikilta osin johtaneet siihen, että esimerkiksi käsittelyaikoja on saatu lyhennettyä?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Eestilä.

14.18 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on aika vahva suoja työllä ja elinkeinonvapaudella, perustuslain 18 §. Mitä olette mieltä, arvoisa ministeri, että kun on monissa maissa kielletty pikavippien mainonta ja meillä on alkoholin mainonta kielletty, niin pitäisikö näitten pikavippien mainonta kieltää tai edes sinne viittaava piilomainonta kieltää, koska ne aiheuttavat selvästi ongelmia? Jos suurelta yleisöltä kysytään, niin minä luulen, että nuorten syrjäytyminen on tärkeysasteikolla varmaan aivan kärkipäässä. Me tiedämme, että eri tekijät, ammatillisen koulutuksen tietyt ongelmat ja nuoren itsensä etsimiseen liittyvät ongelmat ja huumausaineet ja pikavipit ja kaikki, ovat ihan samaa syndroomaa, se on paketti. Onko täysin mahdotonta lailla kieltää tämä pikavippitoiminta, kun me tiedämme, kuinka paljon se aiheuttaa yhteiskunnalle kustannuksia ja henkilökohtaisia tragedioita? Miksi me pidämme tämmöistä elinkeinonvapautta yllä? Onko siihen painavat perustuslailliset syyt, että sellaista toimintaa ei voida lailla kieltää, kun nyt jo voidaan kieltää lailla esimerkiksi alkoholin mainonta? [Puhemies koputtaa] Eikö tähän nyt pitäisi todella kovat lääkkeet löytää, että ei taas tule semmoista lainsäädäntöä, jota sittenkin kierretään?

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat! Täällä tehdyn räntingin perusteella kaikki muut edustajat, jotka ovat pyytäneet vastauspuheenvuoroa, ovat sen ainakin kertaalleen saaneet paitsi edustajat Kauma ja Kanerva, mistä syystä ennen ministerin puheenvuoroa otetaan kaksi kertaa kiellon päälle. — Edustaja Kauma, teillä ensin vastauspuheenvuoro.

14.20 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen paitsi tästä puheenvuorosta myöskin oikeusministerin painopistealueesta seuraavan vuoden budjetissa. Erityisen tyytyväinen olen siitä, että velkaneuvontaan varataan nyt kerrankin riittävästi rahaa ja että painopiste siirretään oikeusjärjestelmässä rikoksenteijästä rikoksen uhuriin. Esimerkiksi lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset, sakon muuntorangaisuus ja ensikertalaisuussääntö, jota muutetaan nyt kolmesta vuodesta viiteen vuoteen, ovat hyviä uudistuksia, ja jään odottamaan, mitä kaikkea muuta uutta hyvää tulee sitten ensi vuoden puolella.

Yksi kysymys, jota itse olen pohtinut, ovat myöskin nämä erittäin vaaralliset rikoksenteijät, joita meillä on erilaisten arvioiden mukaan 5—30 kappaletta Suomessa, ja näistä esimerkki on muun muassa sarjakuristaja, jonka moni tunnistaa lehtien otsikoista. Sehän oli sellainen tapaus, jossa tiedettiin, että henkilö oli vaarallinen, hän oli vapaana ja hän oli jo tehnyt erilaisia vaarallisia tekoja ihmisiä kohtaan, mutta silti häntä ei voitu ottaa kiinni ja laittaa talteen. [Puhemies koputtaa] Oletteko pohtinut, mitä näille vaarallisille rikoksenteijöille voitaisiin tehdä, arvoisa oikeusministeri?

14.21 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa oikeamielinen herra puhemies! Poikkean sikäli ruodusta, etten aloita ylistyssanoilla ministeriä kohtaan, jota kaikin tuomariäänin muuten tuen voimaperäisesti, vaan kysyn häneltä erästä asiaa, josta on ministerin kanssa kyllä ollut puhetta keskenämme, ja se on se, mikä on tällä hetkellä kyntämätön pelto, se on suomalaisen vaalilainsäädännön uudistus: Tiedämme hyvin ne perusongelmat, joita asiaan liittyy, tunnemme hyvin ne perusjännitteet, jotka asian ympärillä ovat, ja siihen liittyvät intohimot kaikin tavoin, mutta pitääkö ministeri mahdollisena tämän vaalikauden aikana muodossa tai toisessa edes starttia, jossa pitää tietysti aika tarkkaan miettiä, minkälaiset ensimmäiset askeleet ovat, jottei vauhti lopu toisessa vaiheessa? Tämä on olennainen kysymys, ja toivoisin kuulevani ministerin pohdiskelua hieman tämän asian osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja ministeri, 3 minuuttia. Tässä tuli aika monta kysymystä.

14.22 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia palautteesta, kysymyksistä.

Ensinnäkin kriminaalipolitiikan iso linja: Kyllä, sitä on ryhdytty nyt tässä viimeisen vuoden aikana kääntämään niin, että uhri nostetaan keskeisempään asemaan. Suomessa on tehty kriminaalipolitiikkaa hieman erilaisista lähtökohdista aiemmin, mutta nyt ryhdytään painottamaan vähän enemmän sitä, kuinka oikeudenmukaisena rangaistus koetaan uhrin näkökulmasta ja yhteiskunnan näkökulmasta, ei pelkästään niin, kuinka tekoa voidaan ennaltaehkäistä tai kuinka tekijää voidaan kuntouttaa tai muuta. Sekin on tärkeä näkökulma, ja kuntouttavia toimenpiteitä tehdään vankilassa, mutta yhä tärkeämpää on huomioida se,

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

että esimerkiksi lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa uhrin saamat traumat ja vammat ovat elinikäisiä, ja näistä teoista annettavien rangaistusten täytyy olla jossain määrin suhteessa siihen teon vakavuuteen.

Mitä tulee näiden alarajojen tai ylärajojen nostamiseen rangaistusasteikoissa: Ylärajoja nostetaan näissä tavallisissa tekemuodoissa sen takia, että niissä vaihtelu on hyvin erilainen. Saattaa olla kaksi suurin piirtein samanikäistä, ketkä ovat tehneet jonkun teon, joka meneekin rangaistusjärjestelmän piiriin. Mutta saattaa ollakin, että on hyvin isot ikäerot, jolloin saattaa vakavuus olla erilainen. Jos rangaistusasteikko on laveampi niissä perustusmerkistöteoissa, niin se on hyvä, että on harkinnanvaraa. Toisaalta taas törkeimmissä lapsiin kohdistuvissa rikoksissa nimenomaan alarajaa nostetaan useammalla vuodella, eli siellä se pistetään selkeästi kireämmälle.

Pikavippien sääntely on erittäin haasteellista ja ongelmallista. Mutta se täytyy samaan hengenvetoon sanoa, etteivät kaikki pikavipit aiheuta ongelmia tai eivät kaikki tavallaan kulutusluotot aiheuta ongelmia. Ihmisillä pitää olla myös mahdollisuus ottaa pesukoneen ostoon tai yllättäviin arkielämän tilanteisiin lainaa. Mutta pelisääntöjen pitää olla läpinäkyvät ja terveet, ja epäterveet toimijat pitää karsia markkinoilta pois. Ei saa toimia luotto-markkinoilla niin, että aiheuttaa tosiasiallista koronkiskontaa. Markkinoinnin sääntelyn osalta on selkeitä epäkohtia tällä hetkellä kentällä havaittavissa. Sen takia olen käynnistänyt pikavippien markkinoinnin kiristämisen valmistelun. Nyt tehdään selvitys ja arvio ekaksi, ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto tekee omaa arviotaan myös parasta aikaa.

Ulosoton osalta suojaosuuden korottaminen: Me teimme arvion oikeusministeriössä siitä, kumpi on tehokkaampi erityisesti työllisyyden näkökulmasta, antaa näitä lykkäyskautia ulosottoon vai korottaa suojaosuutta. Suojaosuuden korottaminen itse asiassa kanavoituu hyvin pitkälti niille, ketkä ovat jo töissä ja keillä saattaa olla hyvätkin tulot. Eli sen tavallaan kustannukset ovat yhteiskunnalle merkittävästi suuremmat, eikä se kanavoidu juuri niille, keillä on niitä suurimpia ongelmia. [Puhemies koputtaa] Sen takia päädyttiin jälkimmäiseen. [Puhemies koputtaa]

Vaalan vankilan osalta [Puhemies koputtaa] päätökset on tehty, sinne rakennetaan vankila. Ja nyt on vielä Vaalan kunnan kanssa [Puhemies koputtaa] vuoropuhelu tällä hetkellä käynnissä siitä, mikä on se oikea tontti tai paikka, [Puhemies koputtaa] ja siitä tulee ratkaisu ihan lähiaikoina.

Rikoslain 20 luvun uudistamisen osalta olen samaa mieltä lakivaliokunnan puheenjohtajan kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä puheenvuorot tässä debattivaiheessa edustajille Kurvinen, Hänninen ja Yanar. Ja sitten vaihteeksi ensimmäisen kerran menisimme puhujalistaan, kunnes sitten jonkun ajan päästä vielä tulee debattivaihe.

14.26 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En tiedä, joudunko olemaan eri mieltä, mutta katselen ehkä vähän eri näkökulmasta kuin oikeusministeri tätä uhrin asemasta tapahtuvaa rikosoikeuden kehittämistä.

Vaikka meillä olisi miten kovat, raa'at ja julmat tuomiot, niin sehän ei tuo ketään henkirikoksen uhria henkiin eikä se auta kamalien tekojen uhriksi joutunutta ihmistä. Toivoisinkin, että kun uhrin asema nostetaan keskiöön, niin uhrin saivat apua ja omaiset saivat apua. Tähän liittyen toivoisinkin, että esimerkiksi henkirikoksen uhrien omaisten saamia kärsimyskorvauksia saisi paremmin Valtiokonttorilta — siinä on aika tyly linja — ja

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

esimerkiksi heidän oikeusapu- ja oikeudenkäyntikuluasioihinsa tartuttaisiin. Eivät ne kostoimet ja kovat rangaistukset vain auta.

Olen edustaja Kauman kanssa samaa mieltä siitä, että juuri näihin sairaisiin yksilöihin, joita onneksi on hyvin vähän, ehkäpä sellainen parikymmentä Suomessa, pitäisi kovempia toimia kohdistaa.

Mutta olisi kiva kuulla vielä tänään, miten lunastuslain uudistaminen on etenemässä. Lukuisat maanomistajat kyselevät, eivätkö he saa mastoista parempia korvauksia, eikä maanomistajien oikeusturva paranekaan, niin kuin on hallitusohjelmassa [Puhemies koputtaa] sovittu ja budjettikirjaankin laitettu.

14.28 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun täytyy kyllä kiittää ministeri Häkkästä siitä, että te totesitte, että Vaalan kuntaan rakennetaan uusi vankila, ja luotan siihen, että kun ministeri näin sanoo, niin näin myös tapahtuu. Että nyt on vain sitten Vaalan kunnan kanssa tästä tontista kysymys, ei ole enää mitään muuta venkoi-lua.

Äitinä olen huolissani tästä houkuttelusta, mitä netissä tapahtuu, elikkä Oulun tapauk-siin viitaten ja lapsiin kohdistuviin seksuaalisiin hyväksikäyttötapauksiin viitaten toteaisiin niin, että kyllä meillä lakivaliokunnassa ja ministeriössä yksimielinen näkemys on siitä, että rangaistusasteikkoa pitää kyetä koventamaan. Tuomioistuimiin me emme pysty puut-tumaan elikkä tuomioihin. Enkä puutu vain tyttöihin liittyviin asioihin vaan myös poikiin liittyviin kysymyksiin, elikkä kun me vanhemmat emme kuitenkaan pysty koko ajan kont-rolloimaan sitä, missä meidän lapsemme netissä pyörivät, niin kyllä minä toivoisin, että myös tällainen valmistelu [Puhemies koputtaa] olisi kriminalisoitavaa. Elikkä olisiko tä-hän myös tulossa koventavia rangaistuksia?

14.29 Ozan Yanar vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Suostumus2018-kampanja sai yli 50 000 allekirjoitusta, ja se on tulossa seuraavaan edus-kuntaan. Kuten tiedätte, se on tämmöinen kansalaisjärjestöjen ja yksityishenkilöiden ja myös nuorisojärjestöjen yhteenliittymien keräämä kansalaisaloite, joka aikoo muuttaa rais-kauslainsäädäntöä. Raiskauksen määritelmään perustuu käytettyyn väkivaltaan tai sen uhkaan tällä hetkellä, mutta tämä kansalaisaloite, joka on tulossa ensi kaudella, muuttaisi raiskauksen määritelmän suostumuksen puutteen kautta. Olen ymmärtänyt, että oikeusmi-nisteri ei ole ehkä kauhean samanmielinen tämän aloitteen kanssa, vai olenko ymmärtänyt väärin? Olisin kysynyt siis ministeriltä nyt ihan tälle suoraan: Miten ministeri näkee tä-män aloitteen? [Puhemies koputtaa] Ruotsissahan tämä asia on säädetty. Mihin suuntaan ministerin mielestä tässä pitäisi mennä?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Koska edustaja Elon vastauspuheen-vuoro liittyy ilmiselvästi edustaja Kurvisen käyttämään puheenvuoroon, myönnän hänelle vielä vastauspuheenvuoron.

14.30 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa oikeamielinen puhemies, kiitän täs-tä mahdollisuudesta. — Olen edustaja Kurvisen kanssa samaa mieltä siitä, että mikään ei tietenkään tuo henkirikoksen uhreille niitä läheisiä ihmisiä takaisin, ei mikään, ei tieten-kään. Mutta samaan hengenvetoon täytyy sanoa, että kyllä sillä teon rangaistavuudellakin merkityksensä on, myös mahdollisten tulevien uhrien tapauksessa. Ajatellaan niitä tapauk-

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

sia, mitä Suomessakin on ollut, että jopa elinkautisvanki on lopulta päässyt vapaaksi, armahdettu, ja sitten tekee jonkun uuden rikoksen. Kyllä tämmöiseen pitää pystyä ennalta-ehkäisevästi puuttumaan, ja siksi kysyn edelleen — toivottavasti en joudu elinkautista odottamaan tähän vastauksen saadakseni — voisiko Suomessa selvittää todellisen elinkautisen mahdollisuuden.

Edustaja Kanerva otti esille tärkeän kysymyksen, vaalirahoituksen. Tästä tein lakialoitteen vuonna 2016, että tulisi kampanjakatto ja pakollinen ennakkoilmoitus vaaleihin liittyen. Jaan tässä sitten edustaja Kanervan kysymyksen, voitaisiinko tätä lähteä pohtimaan, miten puututtaisiin siihen ongelmaan, että yhä useampi kansanedustajaehdokkaaksi miettivä [Puhemies koputtaa] sanoo, että ei ole rahaa lähteä vaaleihin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä vastauspuheenvuoro edustaja Kurviselle edustaja Elon puheenvuoron johdosta, joka puheenvuoro keskeytetään, mikäli hän ei pysy juuri tuossa äsken sanotussa.

14.31 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tottelen teitä nöyrästi. — Edustaja Elolle täytyy sanoa se, että rikosoikeudessa puhutaan yleisestäävyydestä ja erityisestäävyydestä. Elikkä yleisestäävyys on se, joka ehkäisee yleisesti meitä jokaista tekemästä rikoksia. Erityisestäävyys koskee juuri sitä kyseistä ihmistä, ja minusta pitäisi katse kääntää, kuten edustaja Kauma ansiokkaasti kertoi, niihin henkilöihin, jotka istuvat sen elinkautisen, 12—13 vuotta, ja sitten puoli vuotta oltuaan vapaalla taas tappavat jonkun tai tekevät jotakin muuta hirveää. Heitä ei ole kovin paljon. Puhutaan todennäköisesti muutamista tai muutamista kymmenistä henkilöistä.

Minusta Suomeen pitäisi tuoda jonkunlainen pakkohoito tai jonkunlainen laitokseen eristäminen juuri näille henkilöille, ei välttämättä yleisesti täyttää elinkautista kaikille, vaan näille henkilöille, jotka on vaikkapa mielentilatutkimuksessa todettu näin häiriintyneiksi. Siellä on psykopatiaa ja muuta taustalla. Vaikkapa Norjassa on käsittäkseni tällainen rangaistus olemassa, ja toivon, että nyt jo ansiokas oikeusministeri ja hyvä hallitus, ja varsinkin tulevalla vaalikaudella, tämän homman hoitaisi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

14.33 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on nyt ilahduttavaa se, että oman hallituksen ministeriä edustajat täällä kilvan kehuvat, ja sehän vain kertoo sen, että on hyvä yhteishenki. [Antti Kurvinen: Hän ei ole minun puolueestani!] — Ei, ei, mutta te innolla yhdytte kiitoksiin. — Minä tuon vähän tasapainoa.

Asiat eivät nyt ole ihan niin hyvin kuin täällä annetaan ymmärtää. Siihen valtiovarainvaliokuntakin kiinnittää huomiota. Oikeudenhoidon voimakas uudistaminen ja oikeusistuinten vähentäminen on johtamassa oikeusturvan heikkenemiseen niin laadullisesti kuin kielioikeuksien osalta. Kestävä oikeuslaitos ei enää toteudu, tätä mieltä ovat monet oikeusoppineet. Käsiteltävien asioiden määrä kasvaa, ja samalla henkilöstöä vähennetään. Myös käsiteltävien asioiden vaatimustaso on noussut, mutta samaan aikaan tuomareiden koulutus ei ole sillä tasolla, että näitä asioita voidaan niissä ajoissa hoitaa, mitä toivotaan.

Valiokunta toteaa täällä hyvin selkeästi: ”Vaikka rakenneuudistukset ja uudet tietojärjestelmät lisäävät työn tuloksellisuutta ja tehokkuutta, on kuitenkin vaarana, että määrärahojen edelleen vähentyessä jo päätetyt uudistuksetkaan eivät tasapainota hallinnonalan ra-

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

hoitustilannetta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että hallinnonalan tehostamiskeinot eivät riitä oikeusvaltion ydintehtävien turvaamiseksi, mikäli valtionhallinnon säästöjä edelleen kohdennetaan kaikille hallinnonaloille niiden rakenteita ja henkilökustannuksia huomioon ottamatta.” Tämä on vakava huomio tästä uudistuksesta, siitä, mihin se on johtamassa.

Lisäksi todetaan: ”Valiokunta pitää oikeushallinnon määrärahakehitystä huolestuttavana ja pitää siksi välttämättömänä, että seuraavaa hallitusohjelmaa ja julkisen talouden suunnitelmaa laadittaessa arvioidaan huolellisesti se määrärahataso, jolla varmistetaan pitkäjänteisellä tavalla oikeudenhoidon perusrahoituksen riittävyys. Valiokunta korostaa, että oikeusvaltion on huolehdittava kaikissa tilanteissa kansalaisten oikeusturvan toteutumisesta ja varmistettava, että oikeusturva toteutuu myös niiden kansalaisten kohdalla, jotka eivät itse pysty huolehtimaan oikeuksiensa toteutumisesta.”

Arvoisa herra puhemies! Lakivaliokunnassa käymme läpi näitä rahoituksen määrärahoja, ja olemme sielläkin tämän huolemme kirjanneet omaan lausuntoomme julkisen talouden tasapaino-ohjelmasta ja myös sitten tästä tämän vuoden talousarvioesityksestä. Kyllä siellä yleinen huoli on se, että kohta käy niin, että meidän oikeusturvaamme kuristetaan hengiltä niin kuin laihdutuskurilla olevaa, ja tämä [Puhemies koputtaa] ei ole hyväksyttävää.

14.36 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa puhemies! Harmillista, että ministeri Häkkinen ehti poistua. Olisin halunnut sanoa hänelle, että en ole samaa mieltä ministerin kanssa siitä, että ulosoton suojaosuuden nosto kohdistuisi pääosin jo työssä oleviin velallisiin. Kyllä tosiasiassa valitettavasti on se, että se kohdistuu aika isolta osalta juuri erittäin köyhiin ihmisiin, jotka muun muassa juuri siksi joutuvat tänä päivänä turvautumaan toimeentulotukeen, koska heille ei jää minkäänlaista maksuvaraa siihen arkeen, arjen menoihin.

Suomessa on tällä hetkellä yli 379 000 henkilöä, joilla on maksuhäiriömerkintä, ja yli velkaantuneita on jo puolisen miljoonaa. Ulosotossa oli 501 000 henkilöä vuonna 2017. Ulosoton budjetti 2018 on 100 miljoonaa euroa, josta noin 70 prosenttia arvioidaan perittävän velallisilta erilaisina ulosottomaksuina. Tämä tarkoittaa 70 miljoonan euron tulonsiirtoa velallisilta valtiolle. Ulosoton tavoitteisiin on kirjattu tehokas velanperintä samalla asianosaisten oikeusturvasta huolehtien. Samoin painotetaan lyhyitä käsittelyaikoja ja toimenpiteiden etupainotteisuutta. Vuonna 18 on pyritty myös purkamaan ulosoton realisoitien ruuhkia.

Arvoisa puhemies! Perintätoimistojen veloittamille perintäkuluille on määrätty kuluttajalainsäädännössä katto, velkapääomasta riippuen 51—210 euroa. Tätä kattoa kierretään edelleen. Tuomioistuimet eivät oikaise ylimitoitettuja kuluvaatimuksia omaaloitteisesti, eivätkä kaikki velalliset osaa vaatia oikeuksiaan. Toistuva esimerkki velanperinnän ongelmista on parin sentin viivästyskoroista käräjille viedyt perintälaskut. Oikeudenkäyntimaksut lisäävät velkamäärää 110:stä 240 euroon per velka-asia.

Tällä hetkellä ulosoton suojaisuus määritetään kaavamaisesti tuloluokittain, ja pidettävä summa riippuu suojaosuuden suuruudesta. Suojaisuus ei huomioi vuokraa, sähkölaskua, lääkkeitä eikä muita vastaavia välttämättömiä elinkustannuksia, toisin kuin toimeentulotuen ja sosiaalisen luototuksen maksuvaralaskelmissa tehdään, ja juuri tämä johtaa siihen, että ulosoton jälkeen velalliselle ei jää toimeentulominimiä, vaan välttämättömiin kustannuksiin haetaan sosiaaliavustuksia.

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

Jos kaavamaisesta suojaosuudesta halutaan pitää kiinni, olisi sen taso ihan aidosti nostettava 900—1 000 euroon nykyisestä alimmasta 672 eurosta, mutta paljon järkevämpää mielestäni olisi käyttää samoja laskentaperusteita kuin toimeentulotuessa ja kohdistaa ulosotto todelliseen maksuvaraan. Tämä menettely sulkee kaikkein pienituloisimmat ulos lainamarkkinoilta, mikä ei välttämättä ole ollenkaan huono asia. Sosiaalinen luototus tulee samanaikaisesti laajentaa koko Suomeen, jotta pienituloisilla säilyy kanava rahoittaa isompia hankintoja.

Olen tietenkin tyytyväinen siitä, että talous- ja velkaneuvonta nyt ensinnäkin siirtyy oikeusaputoimistoihin vuoden 2019 alusta ja oikeusaputoimistoille kohdistetaan talous- ja velkaneuvontaan 12,7 miljoonaa euroa, jossa on 3 miljoonaa euroa lisäystä talous- ja velkaneuvonnan nykyiseen rahoitustasoon, ja oikeusaputoimistojen henkilöstön määrä kasvaa talous- ja velkaneuvonnan tehtävien siirtymisen myötä noin 175 henkilötuntivuodella ja ylivelkaantuneiden aseman parantamiseksi tuomioistuimille osoitetaan 2 miljoonan euron lisämääräraha asioiden joutuessaan käsittelyyn. Ulosottolaitokselle lisätään miljoona euroa velallisten neuvonnan tehostamiseen.

Nämä ovat kaikki tietenkin hyviä uudistuksia, mutta mielestäni tämä ei riitä, vaan koko tätä perintäprosessia, koko sitä kokonaisuutta pitäisi tarkastella ihan aidosti, avata se ja katsoa, että siellä olisi järki, jonka perusteella velallinenkin joskus pääsisi siitä pinteestä. Nyt hän ei tahdo päästä, koska siihen pääomaan ei päästä käsiksi vaan koko ajan maksetaan korkoja ja perintäkuluja.

14.41 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää minäkin hallitusta näistä budjettikirjan kirjauksista, jotka koskevat talous- ja velkaneuvonnan lisärahoitusta. Ne ovat ehdottomasti hyviä asioita. Suomessa ylivelkaantuminen erityisesti pikavippien vuoksi on viime vuosina ollut voimakkaasti kasvussa, ja on hyvä, että siihen puututaan talous- ja velkaneuvonnalla. Samaan aikaan on toki sanottava, että myös tässä kohtaa se punavihreä ennaltaehkäisy, jota on kritisoitu tässä salissa, olisi erittäin tehokasta. Elikkä pitäisi pitää huoli siitä, että ei heikennetä kaikkein pienituloisimpien mahdollisuuksia omalla rahallaan maksaa lääke- ja matkakustannuksia ja hakea ruokakaupasta ruokaa. Tämä on aika kestävämpiä politiikkaa, että hallitus leikkaa kaikkein pienituloisimmilta, jättää indeksikorotukset tekemättä ja leikkaa indekseistä. Ja puhun nyt nimenomaan näistä kansaneläkeindeksien leikkauksista, joista tänään juuri äänestettiin.

Eli kun on tutkittu, mitkä ovat merkittävimmät syyt suomalaisten ylivelkaantumiseen, näihin pikavippeihin, niin siellä on kaikkein suurimpana syynä ihan tavalliset arjen menot eli lääkkeet, matkakustannukset, terveysasemamaksut, asuminen. Myös tässä suhteessahan hallitus tekee erittäin huonoa politiikkaa. Nimittäin asumisen kustannuksia pienituloisten kohdalla nyt kasvatetaan siten, että vuokrat indekseistä siirrytään kuluttajaindeksiin asuminen, ja se tulee pidemmällä tähtäimellä jatkuvasti heikentämään pienituloisten mahdollisuuksia maksaa itse vuokraansa.

Mutta sitten kritisoin kyllä hallituksen ikään kuin rangaistuslinjaa kriminaalipolitiikassa. Kyllä minä seison ihan ylpeästi sen takana, että vihreät kannattavat hyvinvointiyhteiskunnassa sitä, että pidetään kiinni heikoimmista, heidän toimeentulostaan ja hyvinvointiyhteiskunnan palveluista ja suunnataan positiivista diskriminaatiota niille ihmisille, jotka erityisesti tarvitsevat tässä yhteiskunnassa apua. Jos katsotaan esimerkiksi sitä, minkälaiset henkilöt tekevät rikoksia, niin kyllä siellä profiloituvat nimenomaan ihmiset, joilla on aika heikko lukutaito, erilaisia oppimisvaikeuksia — ja nimenomaan semmoisia oppimis-

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

vaikeuksia, joita ei ole koulussa diagnosoitu. Että kyllä meillä täällä eduskunnassa on myös itsellämme peiliin katsomisen paikka tässä suhteessa.

Tässä suhteessa olen itse hyvin pettynyt myöskin siihen, että ministeri Häkkäsen johdolla on päädytty palauttamaan sakon muuntorangaistuskäytäntö. Tähän sakon muuntorangaistukseen tuomitut ovat hyvin usein päihdeongelmaisia, asunnottomia, varattomia henkilöitä, joilla ei ole rahaa maksaa sakkoa, joten vankeusrangaistuksen uhalla ei juuri ole vaikutusta sakonmaksuun. Päinvastoin käy niin, että tästä muuntamisesta aiheutuvat kustannukset ovat usein suuremmat kuin maksamatta jääneet sakot. Tästä syystä esimerkiksi Ruotsissa muuntorangaistuksia ei juurikaan määrätä. Eli tässä suhteessa en pidä hallituksen politiikkaa erityisen kannatettavana.

Myös turvapaikanhakijoiden oikeusavun heikentämisestä: Jos katsoo, mitä budjettikirjassa sanotaan, niin siellä sanotaan, että hallituksen tarkoituksena on arvioida kansalaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeusavun muutostarpeita vuonna 2019 valmistuvan tutkimuksen pohjalta. Nythän tässä ihan äskettäin ilmestyi tutkimus siitä, miten turvapaikanhakijoiden oikeusturvaongelmat ovat kasvaneet niiden leikkausten ja lakimuutosten johdosta, joita tämän istuvan hallituksen aikana on toimeenpantu. Nyt olisi ollut hyvä kuulla — tosin ministeri on lähtenyt pois — miten tämä turvapaikanhakijoita koskeva raportti aiotaan nyt sitten hallituksen politiikassa ottaa huomioon. Eli miten aiotaan parantaa turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa jatkossa?

Olisin ollut itse asiassa kiinnostunut kysymään ministeriltä myös siitä, kun yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi keväällä ensimmäisen kertomuksensa eduskunnalle. Siihen sisältyi monia mielestäni hyvin varteenotettavia ehdotuksia siitä, miten kansalaisten yhdenvertaisuutta, oikeusturvaa ja perusoikeuksia voitaisiin vahvistaa. Olisinkin kysynyt, onko hallituksessa tähän yhdenvertaisuusvaltuutetun [Puhemies koputtaa] raporttiin tutustuttu ja miten siihen aiotaan vastata. [Puhemies koputtaa] Mutta ehkä siitä voidaan keskustella vielä myöhemmin tällä viikolla. — Kiitos.

14.47 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Kurvinen äsken kysyikin ministerin läsnä ollessa vielä tästä lunastuslain uudistuksesta, joka on siis hallitusohjelmaan kirjattu ja joka ei ole nyt ainakaan tähän mennessä vielä edistynyt. Minä haluan korostaa, että kun mietitään maanomistajan korvauksia, ne eivät ole tänä päivänä ajanmukaisia, ei ole ihan täysin ajanmukaista se sopimustekniikka, mitä tarvittaisiin tänä päivänä. Kun puhutaan johtokäytävistä, puhutaan voimaloista, puhutaan teistä, puhutaan monista yhteiskunnallisesti merkittävistä hankkeista, niin tämä lunastuslaki pitäisi saada ajanmukaiseksi, ja siltä osin odotankin vielä myöskin tähän hallituksen ja ministerin reagointia. Tässä on vielä monta viikkoa aikaa. Tämä on aivan täysin välttämätön uudistus, koska meidän yhteiskuntamme rakentuu, kehittyy, sitä tahtia, että me emme voi jättää tätä maanomistajan oikeutta huomioimatta tässä asiassa, jotta me voimme sitten kehittyä myöskin niin, että tämmöiset yksittäiset asiat eivät tule vastaan meitä missään kohtaa.

Arvoisa puhemies! Tässä äsken käytiin debattivaiheessa aika pitkälti myöskin oikeusaputoimiston ja ulosottoviranomaisten toimintaa läpi, ja muutaman huomion otan myös itse sieltä esille.

Talous- ja velkaneuvontaan ohjataan nyt sitten merkittävä lisäpanostus ensi vuoden budjetissa ja myöskin ulosottolaitokselle lisätään miljoona sitä varten, että saataisiin velallisen neuvontaa tehostettua. Tässä on yksi sellainen ongelma, jonka minä haluan nostaa myöskin esiin: onko tämä ulosottovirkailijan provisiopalkka oikealla tavalla tukemassa samalla

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

myös tätä neuvonnan tehostamista? Kun mietitään, että on ulosottotilanne ja sitä maksukykyä etsitään, niin onko se oikeudenmukaista, tasavertaista, että se viranomainen voi toimia siinä provisiopalkalla? Totta kai se myöskin vapaaehtoisia kauppvoja varmaan saa paremmin aikaiseksi, mutta jollain tavalla tuntuu siltä, että ehkä nämä ihan eivät mene käsi kädessä, velallisen neuvonnan tehostaminen miljoonalla ja tämän provisiopalkkauksen ylläpitäminen. Mutta se on kyllä tiedossa, että tämä on nyt selvityksen alla myöskin palkkausjärjestelmän osalta.

14.49 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Ylivelkaantumisen helpottaminen on merkittävä parannus ensi vuodelle. Se, että talous- ja velkaneuvonta siirtyy oikeusaputoimistoihin, sekä parantaa laatua että tuo yhdenmukaisuutta koko Suomeen. Henkilöstön määrää ollaan myöskin nostamassa, jopa 50 ihmistä tulee lisää auttamaan ylivelkaantuneita. Tämän neuvonnan merkitys on ihan todella tärkeä. Asioiden käsittelyn nopeuttaminen on tärkeää, jotta ihminen ei joudu olemaan tässä erittäin ahdistavassa tilanteessa pitkää aikaa, mutta ennen kaikkea meidän pitää myös jatkossa, niin kuin on suunniteltukin, kiinnittää huomiota velkaantumisen ehkäisyyn. Pikavippien markkinoinnin osalta on selvitys menossa. Toivotavasti sieltä saadaan parannuksia nyt villiin markkinointiin, mitä pikavippien osalta, erityisesti myös nuorille, on tarjolla.

14.50 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Oikeusministeri ehti jo poistua paikalta, mutta olisin vielä herättänyt hiukan keskustelua pikavipeistä sen osalta, että vaikka niitä ei kokonaan pystyittäisikään kieltämään, niin pidän kyllä tärkeänä sitä, että mainontaan puututaan, koska siinä usein annetaan vääränlainen mielikuva näitä vippejä ottaville henkilöille siitä, kuinka helppoa ne on maksaa takaisin ja kuinka halpoja ne ovat, mikä ei sitten totuudenmukaisesti pidä paikkaansa laisinkaan. Olen sinänsä kyllä samaa mieltä oikeusministerin kanssa siitä, että täytyy olla myöskin sellaisia vaihtoehtoja ihmisille, jotka kohtaavat ennalta-arvaamattomia menoja, kuten vaikkapa pesukoneen rikki meneminen tai sairaalakäynti tai joku muu vastaava tilanne, johon tarvitaan rahaa. Eli näitä menetelmiä pitää olla, mutta kyllä sitä sääntelyä tarvitsee parantaa.

Sitten tuossa edustaja Kurvinen nosti esiin myöskin nämä erittäin vaaralliset rikolliset, joista itsekin olen puhunut. Tapasin äskettäin erään asiantuntijan, joka oli sitä mieltä, että meillä on kyllä mahdollisuuksia puuttua myöskin heihin. Yksi vaihtoehto on eristäminen, toinen vaihtoehto on pantavaihtoehto, jossa kontrolloidaan hyvin tarkasti sitä, missä tällainen rikoksentehtijä liikkuu, kun hän on vapaalla. Ja sitten on vielä sellainenkin vaihtoehto, joka on eräänlainen käänteisten bonusten vaihtoehto vakuutusmaailmasta, että henkilö, joka aiemmin on syyllistynyt henkirikoksiin, voisi normaalin vankeusrangaistuksen lisäksi saada siihen päälle vielä erityisen vankeusrangaistuksen, joka lisää sitä vankilassa oloaikaa ja jolla tällainen henkilö pystyttäisiin myöskin eristämään yhteiskunnasta. Itse toivon, että tällaisia eri vaihtoehtoja pystyttäisiin vielä tällä hallituskaudella pohtimaan.

14.52 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Todella harmi, että keskustelu tästä pääluokasta ikään kuin lässähti, kun ministeri poistui kesken tämän puolentoista tunnin keskustelun ja moniin kysymyksiin jäi saamatta vastauksia. Tässä edelleenkin läsnä olevilla olisi esittää uusia kysymyksiä, joihin toivoisi vastausta. Niin paljon kuin täällä ministeri kehuja ansaitustikin sai, jotenkin toivoisin kuitenkin, että silloin kun ministeriä kehutaan,

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

niin sitä ei tehtäisi edeltäjien kustannuksella, vaan se arvokas ilmapiiri säilyisi tässä keskustelussa myös aiempien edeltäjien osalta.

Olisin halunnut myös selkeytystä maakauppoihin ja hallituksen esitykseen kansallisesta turvallisuudesta alueiden käytössä ja kiinteistöomaisuuden siirroissa. Olisin halunnut tietää siitä aidosta tahtotilasta ja että riittääkö aika näin massiivisen lain muutokseen, koska tuossa on kysymyksessä useita lakipykäläiä, joita joudutaan muuttamaan.

Ja sitten olisin myös miettinyt, kun tässä puhutaan rangaistusten kiristämisestä, mikä erityisesti seksuaalirikosten kohdalla on tarpeen, että meillä on tällä hetkellä jo tilanne, että sinällään tietenkin riippumattomat tuomiolaitokset eivät käytä sitä koko skaalaa, joka rangaistuksissa olisi käytettävissä, ja sen vuoksi alarajan nosto monessa tilanteessa todellisuudessa kiristäisi paremmin ja todellisemmin rangaistusta itsessään. Ja olisin tietenkin toivonut, että ministeri olisi kertonut paremmin siitä, millaista harkintaa tässä on käytetty päädyttäessä nimenomaan rangaistusten ylärajan nostoon.

Mutta sitten kun puhutaan seksuaalirikoksista ja suostumuksen puutteesta, niin toivoisin, että oikeusministeri ottaisi vielä tarkemmin kantaa siihen, että eikö niin, että lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, lapseen kajoaminen myös sellaisessa tilanteessa, kun lapsi itse on suostumuksen puutteen jättänyt kertomatta, olisi aina raiskaus, jolloin rangaistusaste voitaisiin käyttää tiukempaan.

14.55 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty keskustelua näistä maksuhäiriöasioista. Ne ovat todella iso ja vakava ongelma. Määrät vain kasvavat. Se kertoo mielestäni siitä, että suomalaisten talousasioiden perusosaamisessa on vakavia puutteita. Siinä kääntyy katse koululaitokseen, koska aika suuri osa näistä maksuhäiriön omaavista on nuoria. Iäkkäilläkin ihmisillä on tietysti ongelmia, koska eläkkeet ovat pienet ja esimerkiksi sairaus tai muut tällaiset syyt ajavat ihmisiä tällaiseen tilanteeseen, mutta vakavinta on se, että meillä on nuorissa tällainen aalto menossa. Niin kuin tuossa aikaisemmin totesin, niin meidän on kiinnitettävä vakavaa huomiota ennaltaehkäisyyn näissä kysymyksissä. Siinä hallitus nyt hieman velkaneuvontaan lisää voimavaroja, mutta kuitenkin näihin perussyihin ei ole päästy sisään. Niiden osalta tarvitaan opetusta, kasvatusta, koulutusta monella tavalla.

Eilen keskusteltiin — ainakin itse käytin puheenvuoron yleiskeskustelussa — tästä 16—17-vuotiaiden nuorten tilanteesta, kun heistä tuhannet, viitisentoista prosenttia ikäluokasta, eivät lähde toisen asteen koulutukseen, tai jos lähtevät, niin keskeyttävät sen. Kun näin käy, niin he siinä iässä ajautuvat sekä koulutuksen ulkopuolelle että myös työelämän ulkopuolelle, kun ovat vielä lapsia juridisesti. Heidän taloudellinen asemansa on erittäin heikko, ja juuri he ovat erittäin suuressa vaarassa ajautua maksuhäiriöiseksi ja sitä kautta tähän joukkoon, joka sitten on lopun elämänsä näissä kierteissä luottotietomerkintöjen ja elämän vaikeuksien kautta. Valitettavasti rikollisuuskin tulee hyvin lähelle. Eli tämä on kyllä niin vakava kysymys, että jos nykyinen hallitus ei mitään enää ehdi tekemään, niin seuraavan hallituksen pitää kyllä tähän vakavasti puuttua.

Toinen asia on näistä rangaistuksista, joista täällä oli puhetta. Ministerille siitä kiitos, että hän on puuttunut näihin nyt uudella otteella, joskin [Puhemies koputtaa] kaikilta osin ei uudistuksia voi pitää riittävinä.

14.58 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Tänään meillä on käsittelyssä oikeusministeriön pääluokka vuoden 2019 valtion talousarvioon liittyen. Täällä on käyty aika laajaa ja,

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

näin lakimiehenä sanoisin, jopa aika laadukasta oikeuspoliittista ja kriminaalipoliittista keskustelua, ja haluan kiittää kaikkia edustajakollegoitani siitä. Minusta se on ollut oikein mainiota keskustelua. Päälinjahan on se, että rikollisuutta kohtaan halutaan olla kovempia, halutaan kovempia rangaistuksia, kovempia seuraamuksia rikoksista, mutta kuitenkin toivoisin, että tässä ihan perustellussa keskustelussa ei unohdeta sitä, että meidän täytyy olla myös rikollisuuden syitä kohtaan kovempia. Siellä on taustalla pääsääntöisesti päihteitä, monenlaisia mielenterveysongelmia ja yleistä syrjäytymistä, osattomuutta. Syrjäytymistään voidaan pitää pahimpana turvallisuushkana koko Suomelle, ja se myös näkyy näissä rikollisuusasioissa.

Tällä vaalikaudella on varsinkin vaalikauden lopulla tehty useita pistemäisiä kiristyksiä varsinkin seksuaalirikoksiin ja erityisesti lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin, niiden rangaistuksiin. Se on varmasti paikallaan, mutta itse toivoisin, niin kuin moni muukin puhui tänään, että me saisimme myös rikoslain 20 luvun kokonaisuudistuksen eli seksuaalirikoksia koskevan rikoslain luvun kokonaisuudistuksen, että se olisi sellainen selkeä, oikeudenmukainen, systemaattinen kokonaisuus. Tällaiset pistemäiset uudistukset eivät pelkästään ole hyviä, ja toivoisin muutenkin, että rikoslakia ehkä uudistettaisiin vähän kokonaisvaltaisemmin ja pidettäisiin siellä sitten semmoista selkeää linjaa eikä tehtäisi vain lukuisia yksittäisiä muutoksia, jotka ovat kyllä olleet tarpeellisia. Siitä hallitukselle kiitoksia.

Meillä on Suomessa vähän sellainen huono perinne siitä, että meillä on yleensä suojattu enemmän omaisuutta, tavaraa ja rahaa kuin ihmisen henkeä, terveyttä ja koskemattomuutta. Se varmaan liittyy siihen, että me olemme olleet niin köyhä maa pitkään, ja nyt varmasti täytyy meidän rikosoikeusjärjestelmässä enemmän painottaa nimenomaan sitä ihmisen koskemattomuutta, henkeä ja terveyttä.

Täällä ministeri aiemmin hyvin sanoi, että hän on halunnut nostaa rikoksen uhrin aseman rikosoikeudessa enemmän keskiöön kuin sen tekijänäkökulman. Haluan kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että mielestäni rikoksen uhrin aseman korostamista ei ole vain se, että kovennetaan rangaistuksia kautta linjan. Ei se välttämättä auta sitä pahoinpitelyssä vammautunutta ihmistä. Ei se auta sitä ihmistä, jonka veli, sisko tai oma lapsi on saanut surmansa henkirikoksessa. Toivonkin, että nimenomaan kiinnitetään huomiota omaisten asemaan oikeudenkäynnissä, miten heidän oikeudenkäyntikulujaan korvataan, että heillä on mahdollisuus saada Valtiokonttorilta kärsimyskorvauksia, jos henkirikoksen tekijä on varaton. Näihin pitää satsata ja erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin rikoksen uhreille.

Arvoisa puhemies! Itse jaan sen huolen, mikä täällä on noussut esiin siitä, että meidän pitää parantaa velallisen asemaa Suomessa. Ulosotosta täytyy tehdä inhimillisempää. Se ei saa passivoida ja lamauttaa ja kahlita ihmistä. Toivon kyllä, että me saisimme Suomeen sellaisen henkilökohtaisen konkurssin, joka Amerikasta ja Britanniasta on tuttu: esimerkiksi yksityishenkilön velkajärjestelyä voisi siinä kehittää.

Myös, puhemies, toivon nyt, että hallitus vielä tarttuu tähän lunastuslakiin ja tuo sen 2010- ja 2020-luvulle. Se on viimeisiä lakeja, joita ei ole sovitettu meidän nykyiseen perustuslakiin. Sitä ei ole sovitettu meidän ihmisoikeusvelvoitteisiin. Ja kyllä hallitusohjelmassa olevaan kirjaukseen maanomistajan oikeusturvan parantamisesta tarvitaan toimia vielä tällä vaalikaudella. Kyllä nämä ovat vähän näitä maan hiljaisia ihmisiä, joilla on peltoa ja metsää, ja kyse on siitä, miten heitä kohdellaan lunastustoimituksissa, joissa vastapuoli on yleensä iso kaupunki tai iso yhtiö. Siinä tarvitaan oikeusturvan parantamista.

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

Ihan ikään kuin, niin kuin joskus sanotaan, siunatuksi lopuksi pieni byrokraattinen huomio: Oli hienoa, että Tuomioistuinvirasto perustettiin. Siitä kiitokset oikeusministeri Häkkäselälle, mutta toivon, että siitä tehdään nyt todella aito toimija, se saa enemmän päätösvaltaa myös näihin virkaehtosioihin, että todella tuomioistuinten itsenäisyys paranee. Ja se minun on, puhemies, sanottava, että olen edelleen erittäin pettynyt siihen, että uusi virasto perustettiin pääkaupunkiseudulle, sitä ei alueellistettu. Sille olisi löytynyt monta järkevää kohdetta — esimerkiksi Vaasa, Rovaniemi ja Joensuu olisivat olleet luontevia kohteita — ja oli harmillista, että ei toimittu kuten muissa Pohjoismaissa. Muualla Pohjoismaissa vastaavat tuomioistuinvirastot on alueellistettu, kuten Ruotsissa noin tunnin matkan päähän Tukholmasta, vähän niin kuin hygieni- ja protokollasyistäkin.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Aikataulusuunnitelmista- ja syistä johtuen yleiskeskustelu ja pääluokan käsittely keskeytetään.

Yleiskeskustelu keskeytettiin kello 15.04.

Yleiskeskustelua jatkettiin kello 23.43.

Puhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tänään keskeytynyttä yleiskeskustelua oikeusministeriön hallinnonalan pääluokasta 25.

23.43 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kun en aivan ennättänyt tuolta työhuoneestani siihen debatin viimeiseen osaan, niin käytän tällaisen lyhyen puheenvuoron.

Täällä edustaja Eestilä hyvin kommentoi ministerin puheenvuoroa ja edellytti pikavippien kieltoa, että koska oikeusministeriö lähtee siihen, että tällainen elinkeinon harjoittaminen, joka selkeästi aiheuttaa kansalaisille vahinkoa, tulisi kieltää lailla. Olen samaa mieltä siitä, että mainonta pitäisi jo heti kieltää. Siitä edustaja Satonen on tehnyt lakialoitteen, ja kannatan sitä sydämellisesti, että me pääsemme tähän pikavippien, voisiko sanoa, riistomaailmaan käsiksi.

Toisaalta olisin halunnut vielä ministeri Häkkäselältä kysyä, mitenkä hän nyt suhtautuu siihen, kun lakivaliokunnassa on tällä hetkellä käsittelyssä aloite, jonka 138 kansanedustajaa on allekirjoittanut maksuhäiriömerkinnän nopeammasta poistamisesta, kun se merkinnyt nyt tällä hetkellä on siellä kolme vuotta. Hänen omat perustelunsa ovat aiemmin olleet sillä näkökannalla, että lainojen korot sitten nousisivat.

Nämä kaksi asiaa ovat yhdessä varmasti oikeusministeriön tämän loppuhallituskauden keskeisiä asioita, joilla pystyttäisiin parantamaan sitä ongelmaa ja problematiikkaa, mihin meillä velalliset joutuvat. Meillä on valitettavasti tässä maassa vain 33 kuntaa, jotka myöntävät sosiaalista luototusta — Satakunnassa niitä ovat Pori, Rauma ja Eura — ja siltä osin meillä pitää olla järjestely, jossa me voimme turvata niille ihmisille, joilla ei ehkä ole mahdollisuutta sitä uutta autonrengasta ostaa, kun ajoneuvoa työelämäkäyttöön tarvitaan, että ihminen ei sen vuoksi joudu syrjäpolulle. Ministeri Häkkänen kyllä oikein kuvasi, että pitää olla pelisäännöt selvillä, mutta me olemme nähneet, että kun säädettiin laki 50 prosentin korko-osuudesta pikavipeissä, niin pikavippifirmat keksivätkin, että no kun se laki

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

säätellee alle 2 000 euron pikavippejä, niin mepä rupeamme myöntämään limiittityyppisiä luototuksia. Keksittiin, että kun on tämä 2 000 euron limiitti, niin vaikka henkilö ei tarvitsikaan kuin 300 euroa, niin sitten se laki ei enää suojaakaan tätä henkilöä näiltä 400 prosentin koroilta.

Tämän halusin nostaa ja olisin halunnut sen vielä kertoa ministerille.

23.46 Jari Ronkainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaisten eduskuntaryhmä on kiinnittänyt jälleen kerran vaihtoehtobudjetissaan huomiota räikeään yhteiskunnalliseen epäkohtaan: vakuutuslääkärien toimintaan vakuutusyhtiöiden korvauspäätöksissä. Tälläkin vaalikaudella asiasta on tehty lukuisia kirjallisia ja suullisia kysymyksiä, toimenpidealoite, kaksi lakialoitetta, kansalaisaloite ja korkeimman oikeuden lakiehdotus. Nykymalli, jossa vakuutusyhtiön lääkäri voi kävellä hoitavan lääkärin lausunnon yli ja evätä potilaille kuuluvat korvaukset tuosta vain, ei vastaa kansalaisten oikeudentajua. Tästä aiheutuu suunnatonta inhimillistä hätää ja kärsimystä.

Muutoksella vakuutuslääkärijärjestelmään ei olisi ainoastaan kansalaisten oikeusturvaa parantava vaikutus vaan myös kansantaloudellinen merkitys. Vakuutusyhtiöt ovat voittoa tavoittelevia yhtiöitä. Vakuutusyhtiöiden voitot jäävät näissä tapauksissa kuitenkin aina yhteiskunnan tappioksi. Kun potilaat eivät saakaan heille kuuluvia vakuutusetuksia, joutuvat he sairauspäivärahan, toimeentulotuen tai muun sosiaaliedun piiriin. Kyseessä on siis miljardiluokan tulonsiirto valtiolta vakuutusyhtiöille. Vakuutuslaitoksen potilaille kuuluvien etuuksien maksaminen vähentää valtion, kuntien ja kuntayhtymien rasitteita terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa. Lisäksi se mahdollistaa oikea-aikaisen hoidon ja kuntoutuksen aloittamisen työ- ja toimintakyvyn säilyttämiseksi sekä vähentää potilaiden muiden yhteiskunnallisten etuuksien tarvetta. Se, että ihmisen työpanos menetetään varhaisen kuntoutuksen puuttumisen myötä, on sekä tragedia yksilölle itselleen että merkittävä taloudellinen menetys yhteiskunnalle. Tähän epäkohtaan arvoisan hallituksen olisi mielestäni pitänyt kiinnittää huomiota. Oikeusministeri Häkkinen on luvannut ottaa tästä asiasta kopin, ja me jäämme mielenkiinnolla odottamaan, tuleeko hallitus tekemään tästä oman esityksensä vielä tämän hallituskauden aikana.

23.49 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Hallinnonalan määrärahatasoon tulee ensi vuodelle 37 miljoonan korotus, eli tätä vuotta enemmän rahaa. Tämä johtuu muun muassa palkkojen tarkistuksista, ja siihen sisältyy myös uusia muun muassa talous- ja velkaneuvontaan liittyviä tehtäviä ja lisäpanostuksia.

On selvä, että käynnissä olevat uudistukset etenevät ja niillä saavutetaan niille asetetut säästötavoitteet oikeudenhoidon siitä vaarantumatta. Tämä tulee olla lähtökohtana uudistuksille.

Arvoisa rouva puhemies! Olen erittäin huolissani tuomioistuimien perusrahoituksesta, joka jatkuu edelleen niukkana. Määrärahoihin tehdään edelleen muun muassa hallitusohjelmaan perustuvia säästöjä, jotka edellyttävät samalla toiminnan tehostumista. Noin puolen miljoonan euron lisäys on tulossa uuden tiedustelulainsäädännön toimenpanoon. Itse pidän rahoitusta tältä osin vähäisenä, mutta tätä on mahdollisuus muuttaa jo ensi vuoden lisätalousarviossa tarvittaessa.

Tuomioistuinten rahoituksen tulisi olla pitkäjänteistä, kuten esimerkiksi poliisiorganisaation. Samalla kun poliisin toimintamenoja turvataan ja parannetaan, tulee muistaa myös muut samassa ketjussa toimivat tahot, syyttäjä ja oikeuslaitos.

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

Lainsäädäntöuudistukset ja niiden vaikutukset tuomioistuinten työ- ja asiakasmääriin tulisi ottaa paremmin huomioon. Kun uudistimme esimerkiksi alkoholilakia, niin samalla ei nostettu poliisien, syyttäjien tai tuomioistuinten henkilöiden määrää. Tällaisia asioita olisi hyvä miettiä aina, kun uusia lakeja muutetaan. Nyt toki syyttäjien määrää ollaan hie- man lisäämässä, mutta korotus aiheutuu pääosin muista tehtävistä.

Rikosseuraamuslaitokselle esitetään vajaan 2 miljoonan lisärahoitusta uusien tehtävien vuoksi, koska esimerkiksi ehdollista vankeutta sekä ehdonalaisen vapauden valvontaa on tehostettu. Tätäkin rahoitusta tulee tarkastella kriittisesti nimenomaan niin, että riittääkö se, koska kaikkia talousvaikutuksia ei tietenkään voi vielä ottaa edes huomioon tässä mää- rärahahehyksessä.

Toivon, että nyt kun laaditaan toimitilasuunnitelma, niin siinä otetaan huomioon myös vankipaikkojen alueellinen riittävyys. Pohjois-Karjala tarvitsee jatkossakin Juuan sekä Py- häselän vankilat. Mitään perusteita niiden lakkauttamiselle ei ainakaan ole olemassa.

23.51 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Kun lakivaliokunta antoi lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle, niin lausunnon keskeinen punainen lanka oli vahva huoli oikeusvaltion perustasta ja ihmisten oikeusturvasta juuri siitä näkökulmasta, että tuomioistu- in- ja Syyttäjälaitoksen resurssit ovat kovin niukat. Se on aiheuttanut käräjäoikeuden kä- sittelyjen pitenemistä, ja voidaan myös kysyä, onko ihmisten oikeusturva riittävällä tolal- la. Vihreiden vaihtoehtobudjetissa on osoitettu 2 miljoonaa euroa tuomioistuimille, syyttä- jille ja poliisille harmaan talouden torjuntaan, jotta työtaakka helpottaa siellä.

Pikaluottoja on suitsittava. Suomalaiset ylivelkaantuvat hälyttävän nopeasti. Lakivalio- kunta käsittelee parastaikaa esitystä, jossa myös suurten pikaluottojen korkoa suitsitaan si- ten, että korkokatto olisi 30 prosenttia vuodessa. Tämäkin on pienituloiselle kovin suuri, ja itse näen, että tarvitaan paljon muita keinoja auttaa vähävaraisia ihmisiä pois velkakierteest- tä. Yksi hyvä keino on sosiaalinen luototus, jota noin puolet Suomen kunnista tarjoaa. Sitä pitäisi olla ihan jokaisessa kunnassa saatavilla, nimittäin ketä tahansa pienituloista voi koh- data tilanne, että on äkillistä rahan tarvetta — pesukone voi hajota tai mitä vain tapahtua — jolloin tarvitaan hyvin nopeasti luottoa, mutta sellaisella korolla, ettei se jatkossa johda vel- kavankeuteen ja kohtuuttomuuksiin.

Vuonna 2015 laadittiin selvitys sosiaalisesta luototuksesta, ja tämän selvityksen johto- päätös oli, että tarvitaan lainsäädäntömuutos, jotta sosiaalinen luototus saadaan jokaiseen kuntaan. Olen kyllä harmissani, ettei hallitus ole tällaista lakiesitystä meille tuonut.

23.54 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitän huomiota kahteen eri seikkaan.

Toinen on juuri tämä oikeusturva. Katson sitä vähän eri näkökulmasta toimittuani parin- kymmenen vuoden ajan asianajajana oikeudessa. Katson oikeusturvaa hyvin paljon sen asiakkaan oikeuksien asiantuntevan puolustamisen kannalta, että saako hän sitä. Meille luotiin maksuton oikeusjärjestelmä silloin aikoinaan, ja se on saanut kansalaisten hyväk- synnän. Todellisiin, vakaviin asioihin tarvitaan asiantuntevaa apua, jos on joutunut yksin koko yhteiskuntaa vastaan pelaamaan. Tämä on hyvin tärkeä asia, ja se saa täyden tuen mi- nulta. Mutta olen huolestunut, miten siitä on tullut eräissä tapauksissa kovin massiivista, niin että annetaan samanlainen oikeusturva-apu yhteiskunnan varoilla, kun yksilökohtai- sesti ei todellista oikeudellista tarvetta enää olekaan. Annetaan vain massiivinen apu, ja sil- loin se on valtion varojen väärinkäyttöä. Tämä täytyy saada jotenkin hallintaan.

Budjetin alikohta PTK 133/2018 vp

Toinen on ulosottolainsäädäntö. 90-luvulla olin mukana, kun ulosottolainsäädäntöä uudistettiin. Sinne laitettiin myös ulosottokaari-nimitys. Se oli Ruotsin lainsäädännön mukaisesti, vähän aikoja entisiä muistellen, mihin meidän oikeusjärjestelmä perustuu. Siihen jäi vielä, samoin konkurssilainsäädäntöön, paljon uudistamisen tarvetta. Se oli hyvää työtä molempien osalta, mutta nyt tämä korostuu juuri niiden osalta, jotka joutuvat vähävaraisina liian pienelle osuudelle, omavaraiselle osuudelle, ja siihen pitää saada korjaus. Ja konkurssilainsäädännössä pitäisi pyrkiä kohti niin sanottua amerikkalaista järjestelmää: henkilökohtainen konkurssi ja muu konkurssi pitäisi saada joustavaksi niin, että ihminen ei koko loppuelämäkseen tulisi käytännössä tuomituksi.

Yleiskeskustelu päättyi ja pääluokan käsittely keskeytettiin.